

Jaarbericht 2024

Beleef de
Zeeuwse
natuur

exposities,
zeeaquarium,
landschapstuin
en
natuurbelevings-
activiteiten

Inhoud jaarbericht 2024

Inleiding en missie van Terra Maris	3
Bezoekers in 2024	4
Exposities	5
Collectiebeheer	6
Landschapstuin Hortus Zelandiae	8
Activiteiten algemeen publiek	13
Rondleidingen, verjaardagsfeestjes en arrangementen op aanvraag	17
Educatie aan schoolgroepen	18
Museumwinkel	24
Samenwerking	25
Financiële informatie	27
Personeel	29
Vrijwilligers	30
Jaarrekening	33

Inleiding en missie van Terra Maris

Terra Maris is hét museum voor natuur en landschap van de provincie Zeeland. Terra Maris is een stichting en opende in mei 2006 haar deuren. Terra Maris, wat letterlijk “Land van de zee” betekent, gaat over de provincie Zeeland, en haar bijzondere natuur en landschappen. De missie van het museum is als volgt geformuleerd:

“Terra Maris wil op een spannende en attractieve wijze informatie geven aan een breed publiek over natuur en landschap van Zeeland, waarbij de relatie met de (internationaal gezien) unieke ontstaansgeschiedenis van het Zeeuwse land (de wisselwerking tussen mens en natuur) een centraal thema is. Het museum genereert draagvlak voor de bescherming van de natuurlijke en cultuurhistorische waarden van het landschap. Het museum verzamelt en beheert relevante collecties die betrekking hebben op natuur en landschap in Zeeland.”

Museum Terra Maris is een erkend geregistreerd museum. Terra Maris is aangesloten bij de Vereniging van Science Centra (VSC) en de Museumvereniging.

Dit verslag geeft een beeld van de activiteiten van Museum Terra Maris over het jaar 2024.

Bezoekers in 2024

Terra Maris is in 2024 op 338 dagen open geweest voor bezoekers en in totaal hebben 38.134 bezoekers museum Terra Maris op die dagen bezocht. Hiervan waren 9803 bezoekers met een Museumjaarkaart.

Ten opzichte van 2023 hebben we in totaal 1162 bezoekers minder gehad. Het verschil is vooral te zien in de maanden juli en augustus. Daar tellen we in totaal 2369 minder bezoekers dan in 2023. In de overige maanden hadden we over het algemeen juist iets meer bezoekers.

We denken dat de oorzaak van het lagere bezoekersaantal vooral met het weer te maken heeft. Eerst slecht weer waardoor minder mensen naar het museum kwamen en toen het eindelijk mooi weer werd kozen meer mensen ervoor om andere dingen te doen, zoals naar het strand. Zowel het voor- als najaar was uitzonderlijk nat.

*“Verrassend museum op een prachtige locatie.
Er werd een papier workshop georganiseerd voor kinderen, om die reden naar Terra Maris gereden. Ter plekke werden we verrast door de mooie locatie, de prachtige tuinen en het interessante museum(zeker de vr-brillen waren leuk!).
Zowel voor kinderen als volwassenen een leuke plek om te bezoeken.”*

Google review

Foto: Tuinbord

Exposities

Vaste tentoonstelling

In 2024 zijn voor onze jongste bezoekertjes 5 muizenhuizen geplaatst, gebaseerd op de muizen Sam & Julia van het Muizenhuis. Elk muizenhuis zit op plintheogte. De 5 thema's van de kijkhuizen waarin Sam & Julia te zien zijn: tussen mineralen, op 't strand, in 'n museumzaal van Terra Maris, in de tuin van Terra Maris (schavot) en in een huiskamer. Niet alleen peuters en kleuters gaan hiervoor op de grond liggen; we hebben ook al menig opa en oma languit liggend gespot!

Eind december zijn in de zeezaal de 2 onderkaken van de in 2023 bij Westkapelle aangespoelde vinvis opgehangen. Deze botten prepareren heeft ruim een jaar geduurd. In 2025 zullen de halswervels en stukken balein toegevoegd worden.

Wissel tentoonstellingen

De in april 2022 geopende wisselexpositie 'VAN MAMMOET TOT SPIJKERBROEK, over Klimaat en de Kracht van de Natuur' is ook in heel 2024 te zien geweest. In deze, grotendeels van gerecyclede spullen gemaakte, tentoonstelling ontdek je welk effect de natuurkrachten vroeger en nu op de wereld om ons heen hebben. En welke rol wij mensen daarin spelen. Maar ook hoe we de natuurkrachten kunnen gebruiken voor een groenere, leefbare wereld!

In 2024 zijn verschillende musea benaderd die deze tentoonstelling eventueel over zouden kunnen/willen nemen. Tot nu toe nog geen toezeggingen ontvangen.

Afgelopen jaar is ook gewerkt aan de inhoudelijke aanvulling van de tentoonstelling 'PoepGoed!', die vanaf april 2025 bij Terra Maris te zien zal zijn.

Bijenstal 't Raathuis

Deze mooie buitenruimte is onderdeel van de vaste expositie en wordt druk bezocht door onze bezoekers. De bijenstal bestaat uit twee delen: het voorste gedeelte is het museumdeel, waar alle bezoekers welkom zijn. Hier wordt het leven van de honingbij op verschillende manieren toegelicht: van ei-tot-bij, een bijenpuzzel, taken van een honingbij/dar en de koningin, hoe help je de bij etc. Ook kunnen bezoekers hier (lege) bijenkasten bekijken.

Het achterste gedeelte is voor de imker en voor de imker in opleiding, hier staan onder andere de bijenkasten met bijenvolken. Dit deel is met gaas van het eerste deel afgesloten, voor rust en veiligheid van de bijen én de bezoekers. Omdat de honingbij meer bekend en meer beschermd wordt dan de wilde bijen hebben we als Terra Maris en Imkersvereniging Walcheren ingezet op het vergroten van de kennis over de wilde bij.

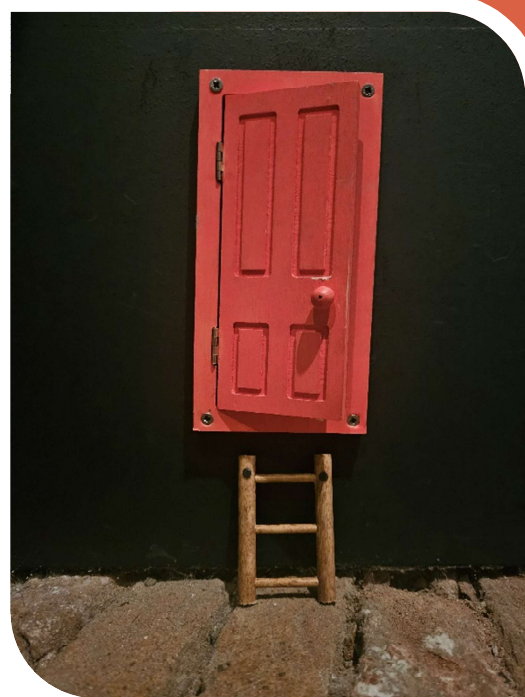

Foto: Muizenhuisje

Bijkletsen met de imker

Deze activiteit is voor de museumbezoekers die meer willen weten over de bijen. We vertellen over de leefwijze van de wilde bij en daarna in de bijenstal over het leven van de honingbij.

Bijenles voor schoolgroepen

In 2024 zijn drie Imker in de Klas-gastlessen gegeven, waarbij ook gebruik is gemaakt van het uitleen materiaal. Daarnaast zijn er 9 schoolgroepen met in totaal 184 leerlingen naar Terra Maris gekomen voor de Bij-les van de imker en hebben na een leuke uitleg zelf een Bijenhotel-to-go gemaakt.

Collectiebeheer

Het regulier collectiebeheer bestaat uit het monitoren van de klimaatomstandigheden en het periodiek vervangen van vochtvreter en Roxasect in de kasten. De Roxasect dient als (vraat)insectenweerder. Eénmaal per jaar worden de gevoelige preparaten handmatig gecontroleerd op vraat. Als vraat wordt geconstateerd volgt het vriesprotocol. Dit houdt in dat een object ingepakt wordt en tenminste één week ingevroren wordt in een grote diepvrieskast. Hierna mag het object één week acclimatiseren in een quarantainekast, waarna het vervolgens weer één week ingevroren wordt. Dit is nodig om insecten die een 'opleving' krijgen van een korte vriesperiode (zoals de museumkever) alsnog te doden. Het vriesprotocol wordt ook gebruikt om objecten die in een expositie zijn gebruikt 'vraatvrij' te maken, voordat ze weer bij de overige objecten in de collectie worden opgeborgen.

Veel collectiewerk is ook in 2024 weer verricht door onze vaste collectievrijwilligers. Deze vrijwilligers hebben zich beziggehouden met het digitaliseren/registreren en uitzoeken van de verschillende collectie-onderdelen. Het grootste deel van de schelpencollectie, alsmede de verzameling opgezette vogels en zoogdieren is nu ingevoerd in BioXL. BioXL is onze module voor registratie van natuurhistorische collecties, dat draait onder het museumplatform Atlantis.

In september 2023 is begonnen met het fotograferen van de opgezette vogels en zoogdieren als extra aanvulling voor de registratie in het systeem. Hierbij maken we gebruik van een fotostudio box met ledverlichting. Tijdens dit fotowerk wordt de collectie ook direct nagezien op vraat. Alle kasten zijn schoongemaakt en de dieren waarbij vraat werd geconstateerd, worden behandeld volgens het vriesprotocol. Vraat vindt vooral plaats door de museumkever. Deze kleine kever kan door de allerkleinste spleetjes naar binnen dringen. Gelukkig is de vraat die deze kever veroorzaakt, m.u.v. insectencollecties, meestal beperkt in de collectie.

Dit zijn onder andere:

- Een aantal droge en natte preparaten decapoda (kreeftachtigen).
- Een vloeistofpreparaat van een ballonegelvis. Dit dier werd gevonden op een steiger in vluchthaven van Neeltje Jans. Het betreft een eerste vondst voor NL.
- Een onderkaak van de Noordse vinvis die op 1 oktober 2022 aanspoelde bij Westkapelle.

Foto: fotostudio box

Landschapstuin Hortus Zelandiae

Medewerkers en vrijwilligers

Ook dit jaar waren er weer een aantal personele veranderingen in het team van de tuin. Zo nam Hester de Broekert-Herwig op 8 oktober afscheid. Na een dienstverband van bijna 2 jaar heeft zij de beslissing genomen om een eigen bedrijf te starten als zelfstandig hovenier. De uren die daardoor vrijkwamen zijn na een interne sollicitatie verdeeld tussen Angelica van de Graaf en Roelfina van de Weg. De laatstgenoemde was vanaf maart als vrijwilligster komen werken in de tuin. Het vaste team bestaat daardoor nog steeds uit 4 medewerkers (Jan Tuin (hoofd), Rik Koppejan, Angelica van de Graaf en Roelfina van de Weg). Het team wordt bijgestaan door een vaste groep van 4 vrijwilligers. Dankzij hun hulp zien de kruidentuin, de boerderij -en akkertuin er prachtig uit en wordt het vaste team ondersteund bij de talloze andere werkzaamheden. Daarnaast hebben we nog 3 stagiaires mogen ontvangen; 2 voor een zogeheten snuffelstage van één week en een stagiaire voor een jaar.

Werkzaamheden in de tuin

De reguliere onderhoudswerkzaamheden bestaan uit het onderhouden van de afrasteringen, de palen, het tuinmeubilair, de nestkasten en speeltoestellen en het inzaaien, verplanten en snoeien van beplanting in de tuin. Daarnaast is er veel schoffelfwerk aan de paden en de thematuintjes en het maaien van de gazons, de grachten, het hooien van de graslanden en het snoeien van de lanen. Ook dit jaar is een deel van de gracht gemaaid door een externe partij. De tuinmedewerkers zijn hét aanspreekpunt voor de bezoekers. Door het beantwoorden van vragen, voorlichting en uitleg te geven enthousiasmeren zij de vele bezoekers in de tuin. Een belangrijk onderdeel van het werk in de tuin.

Veranderingen

Naast het reguliere onderhoud hebben we dit jaar nog een aantal grotere klussen gehad in de landschapstuin. Door een financiële bijdrage van de Delta konden wij een hele belangrijke verbetering in het circulair maken van de waterspeeltuin realiseren. Hierdoor is de waterspeeltuin interactiever geworden voor bezoekers en is het waterverlies tot een minimum beperkt.

Een grote klus was het vervangen van het tweede gedeelte van de kastanje palen van de palissade rond de mottetoren.

Dit jaar zijn we nog intensiever aan de slag gegaan met het bestrijden van exoten in de tuin, zoals de Japanse duizendknoop en de reuzenbereklaauw. Nadat we na het bloeiseizoen de toppen van de planten eruit hadden geknipt zijn we overgegaan op het met wortel en al verwijderen van de planten.

Tot slot hadden we na wat harde winden een tweetal omgewaaide bomen te verwijderen. Deze hebben we in stukken gezaagd waardoor we hout hebben die we kunnen gebruiken bij de vuren van het middeleeuws festijn. Van de stammen hebben we nieuwe zitjes gerealiseerd.

Museum Terra Maris fungeert als belangrijk informatiepunt op het gebied van landschap en natuur. Ook in 2024 kwamen mailtjes binnen met vragen over de natuur, over vondsten en andere waarnemingen. Daarnaast werden er door de tuinmensen diverse rondleidingen gegeven in de tuin. Er werden 'Braakballen geplozen', de activiteit 'Zoldergeheimen' werd door een tuinman gegeven en bij de IVN-natuurgidsencursus werd door één van de tuinmensen een deel over biodiversiteit ingevuld. Ook droegen alle tuinmensen hun steentje bij rond de Middeleeuwse Festijnen, Terra Maris viert de lente, Terra Maris viert de herfst en Terra Maris viert de winter.

Thematuinen

Vijvertuin

In de vijvertuin hangen schepnetjes waarmee bezoekers kunnen vissen in het water en kunnen opzoeken wat ze gevangen hebben. De bezoekers worden hier bewust gemaakt dat er in een vijver meer leeft dan vis. Er leven ook waterinsecten, salamanders, kikkers en andere dieren. De vijvertuin is zeer in trek bij allerlei juffers en libellen. De laatste jaren zien we vele soorten, waaronder soms zeer zeldzame.

Akkertuin

In het akkertuintje maken bezoekers kennis met een aantal algemene en bijzondere (vergeten) akkerplanten. Zo groeien hier jaarlijks uien en aardappels, maar ook vlas, blauw maanzaad, meekrap en wede. Bij elk gewas is een bordje met naam, foto van het gewas en een QR-code geplaatst, waarmee bezoekers meer informatie kunnen opzoeken. Sinds een paar jaar hebben we een vrijwilliger met groene vingers die dit tuintje intensief onderhoudt en de bijbehorende tekstbordjes maakt en plaatst. Deze zijn in 2023 aangepast aan de huisstijl van Terra Maris. Het hele jaar door is er wel iets te zien en de oogst kon door de bezoekers tegen een kleine vergoeding worden meegenomen.

Dijktuin

De dijktuin is opgedeeld in een zeezijde en een landzijde. De zeezijde is voorzien van harde dijkbekleding, bestaande uit Vilvoordse zandsteen en Doornikse breuksteen. Tussen deze stenen groeien zeealsem en laksteeltje. Op het dijktaalud groeien verder blaassilene, dubbelkelk en pijlkruidkers. Dit zijn kenmerkende soorten voor dijkglouingen. Aan de voorzijde van de dijk is in het verleden een deel ontgraven en voorzien van vijverfolie. Op de vijverfolie is een kleilaag aangebracht, waardoor een nat slibrijk deel is ontstaan; dit deel verbeeldt een slikrijke buitendijkse vooroever. In dit deel groeien onder andere gewoon kweldergras en zilte schijnspurrie. De landzijde van de dijk is nog redelijk voedselrijk. Deze hooien we twee keer per jaar om te verschrallen.

Moerteringstuin

De moerteringstuin is een zilt veenontgravingstuintje. In de lage natte delen ligt zout veen aan de oppervlakte en de hoge delen worden gevormd door kleiruggetjes op veen. Het tuintje wordt zout gehouden door er periodiek wat strooizout in aan te brengen. In de moerteringstuin groeien hierdoor melkkruid, schorrenzoutgras, lamsoor, zulte, zilte rus en andere zilte soorten.

Foto: Vijvertuin

Foto: Landschapstuin

Insectentuin

De insectentuin is in het afgelopen jaar flink aangepakt. De randen dreigden wat te verruigen. Deze zijn opgeschoond en voorzien van nieuwe planten. In deze tuin groeien allerlei insectenlokkers.

Duintuin

In de duintuin worden de duindoorns jaarlijks iets teruggezet. De noordelijke helft wordt periodiek gehooit, zodat hier droog schraalgrasland ontstaat. De zuidelijke helft willen we in stand houden als helmduin.

Krekentuin

De krekentuin vereist weinig onderhoud. Periodiek wordt de oprukkende beplanting teruggezet en in perioden van droogte wordt er water in gepompt. De tuin is het leefgebied van groene kikkers en kleine watersalamanders.

Boerderijtuin

De boerderijtuin bestaat uit vakken omringd door buxus, die met elkaar een kruismotief vormen. De boerderijtuin is een kopie van een Zeeuwse Roomse boerderijtuin. In de grote vakken worden vergeten groenten en klein fruit geteeld en langs het pad zijn vakken met verschillende keukenkruiden aangebracht. Dit kruidenvak, alsmede de buxusvakken is min of meer geadopteerd door één van de vrijwilligers en wordt jaarrond netjes onderhouden.

Foto: Moerteringstuin

Insectenmuur

De insectenmuur is voorzien van nestblokken voor wilde bijen en wespen. In de nestblokken nestelen onder andere de tronkenbij, de blauwe metselbij, de rosse metselbij, de gehoornde metselbij, de lathyrusbij en de grote klokjesbij.

Vlindertuin

De vlindertuin bestaat uit een groot vak met buddleia's, een vak met vaste planten en een vak dat jaarlijks ingezaaid wordt met een éénjarig vlinderbloemenmengsel. Het tuintje is erg in trek bij fotografen. Vooral de laatste droge jaren zijn er soms leuke vlinders te zien die uitwijken naar de tuin omdat hier nog wel nectar te vinden is.

Hooiland

Het hooiland in de tuin wordt twee keer per jaar gehooit. Eén keer hooien is door de hoeveelheid stikstof inmiddels te weinig. Er ontstaan dan plekken waar riet en duinriet gaan domineren. Door eind april/begin mei een eerste keer te maaien proberen we dit wat terug te dringen. Ieder jaar worden weer nieuwe soorten ontdekt in het hooiland.

“Een prachtig overzichtelijke museum met veel bezienswaardigheden en weetjes mbt Zeeland. Zeer de moeite waard.”

Google review

Waarnemingen in de tuin

Elk jaar weer weten talloze dieren de landschapstuin te vinden en elk jaar zitten daar ook weer mooie verrassingen tussen. Maar er is ook een (landelijke) trend te ontdekken die zorgen baart. De achteruitgang van de vlinders is ook bij Terra Maris zichtbaar aan het worden. Zoals elk jaar worden de verschillende soorten libellen, vogels en vlinders in de tuin bijgehouden. Ook dit jaar weer.

Libellen

Om met de libellen te beginnen; met 13 waargenomen soorten was het een gemiddeld jaar. Niet slecht, maar ook niet spectaculair. Dat geldt ook voor de soorten die we gezien hebben, stuk voor stuk onze vaste gasten. Van de viervlek in het voorjaar, grotere aantallen kleine roodoogjuffer in de zomer en de paardenbijter in het najaar, een normaal jaar. Het zien vliegen van de vroege glazenmaker en de vuurlibel in de tuin is inmiddels ook heel normaal te noemen, maar blijven toch cadeautjes. Wat wel opviel waren de grote aantallen bruinrode heidelibellen die tot ver in oktober nog in tandemformatie vlogen en zelfs eitjes aan het afzetten waren.

viervlek	vuurjuffer	lantaarntje
azuurwaterjuffer	watersnuffel	platbuik
vroege glazenmaker	kleine roodoogjuffer	steenrode heidelibel
vuurlibel	bloedrode heidelibel	grote keizerlibel
blauwe glazenmaker	bruinrode heidelibel	paardenbijter
oeverlibel		

Vlinders

Met de vlinders in de tuin is het toch wat zorgwekkender. We zien een trend die landelijk ook terug te zien is. Met 18 soorten die we waargenomen hebben zou je denken dat het niet zo slecht gaat, want dat is iets meer dan normaal. Het zit in de aantallen. We zien minder vlinders in het voorjaar en zomer en een korte piek in de nazomer/najaar. Wat ook opvalt is de afname van de gras minnende soorten als icarusblauwtje en de zandoogjes. Overigens zagen we in diezelfde graslanden ook mooie soorten als bruin blauwtje, hooibeestje en kleine vuurvinder vliegen.

gehakkelde aurelia	dagpauwoog	atalanta
boomblauwtje	bont zandoogje	oranjetipje
klein koolwitje	groot koolwitje	klein geaderd witje
citroenvlinder	distelvlinder	zwartsprietdikkopje
icarusblauwtje	hooibeestje	bruin blauwtje
kleine vuurvinder	oranje zandoogje	bruin zandoogje

Vogels

Op vogelgebied was er 1 nieuwe soort voor de tuin te bewonderen, zij het kort. Een grote pieper vloog luid roepend tijdens de najaarstrek over. Een aansprekende soort. Wat verder opviel tussen de 94 soorten die de tuin aandeden waren 'gewone' vogels, maar die je niet heel vaak in de tuin ziet zoals de Rietgors, visdief en knobbelzwaan. Rode wouw, raaf en bladkoning zijn aansprekende soorten, maar inmiddels jaarlijks te bewonderen. Een kerkuil had de mottetoren gevonden als slaappleats. Om hem te stimuleren om langer te blijven hangt er nu een kast aan de motte.

koolmees	groene specht	kleine mantelmeeuw
pimpelmees	grote gele kwikstaart	scholekster
sijs	zilvermeeuw	zwartkopmeeuw
meerkoet	staartmees	kneu
kuifeend	veldleeuwerik	groenling
wilde eend	waterral	stormmeeuw
merel	buizerd	tortel
zwarte kraai	houtsnip	fazant
zanglijster	holenduif	zwartkop
houtduif	krakeend	keep
grote bonte specht	graspieper	gekraagde roodstaart
vink	koperwiek	fitis
waterhoen	havik	boerenzwaluw
winterkoning	sperwer	gele kwikstaart
aalscholver	vuurgoudhaan	regenwulp
nijlgans	goudhaan	tuinfluiter
gaai	boomleeuwerik	koekoek
roodborst	witte kwikstaart	zomertortel
kauw	tjiftjaf	visdief
kolgans	brandgans	grauwe vliegenvanger
boomkruiper	torenavalk	grasmus
heggemus	grote lijster	gierzwaluw
wulp	raaf	braamsluiper
Cetti's zanger	ijsvogel	kramsvogel
spotvogel	grote stern	lepelaar
huiszwaluw	oeverloper	goudvink
witgat	rietgors	bladkoning
grote zilverreiger	slobeend	grote pieper
kerkuil	rode wouw	kokmeeuw
kievit	grote mantelmeeuw	spreeuw
kleine karekiet	putter	knobbelzwaan
grauwe gans		

Erg mooi park achter het museum, met vele weetjes over bloemen, planten en insecten.

Google review

Activiteiten algemeen publiek

Terra Maris organiseert breed variërende activiteiten om zo veel mogelijk verschillende bezoekers aan te trekken. Deze worden in het museum, de tuinen en buiten het museum uitgevoerd, onder andere op het strand en in de Manteling. De activiteiten worden gegeven in de vorm van workshops, rondleidingen en excursies. De activiteiten onder leiding van een gids gaan op inschrijving, de workshops zijn inloop activiteiten.

Iedere activiteit die wordt georganiseerd moet voldoen aan een aantal randvoorwaarden. Dit geldt voor zowel de doe-activiteiten voor kinderen, als de rondleidingen en excursies die worden georganiseerd voor (voornamelijk) volwassenen. Zo moeten de activiteiten een link leggen met de Zeeuwse Natuur, en/of de (wissel) tentoonstellingen en de visie van het museum.

De hoofddoelgroep bestaat uit gezinnen met (kleine)kinderen, toch zijn de activiteiten geschikt voor alle leeftijden van 4 tot 99 jaar. Het doel van de activiteiten is de bezoekers te informeren, te verwonderen en op een actieve manier te laten leren. We stimuleren tijdens onze activiteiten om de (groot)ouders en kinderen te laten samenwerken en zo veel over/van de natuur te ontdekken. Materiaalkeuze, duurzaamheid en de verandering die we per seizoen om ons heen zien spelen hierin een belangrijke rol. De activiteiten hebben ook als doel de bezoekers te enthousiasmeren om naar buiten en de natuur in te gaan, ofwel met de natuur bezig te zijn. Met dit telkens afwisselende aanbod van het museum- en tentoonstellings-gerelateerde activiteiten en rondleidingen, worden ook herhaalbezoeken gestimuleerd.

Voor de algemene publieksactiviteiten was 2024 een goed jaar, er werden 207 activiteiten georganiseerd, waarvan sommige activiteiten meerdere keren per dag werden uitgevoerd. Dit meegeteld heeft Terra Maris afgelopen jaar 332 activiteiten verzorgd.

Terra Maris viert de..

In 2024 heeft Terra Maris de themadag 'Terra Maris viert de lente' en 'Terra Maris viert de herfst' georganiseerd. Deze middagen stonden volledig in het thema lente/ herfst en op deze dagen konden bezoekers ontdekken wat het museum allemaal per seizoen te bieden had aan activiteiten. Zo konden zij met verschillende rondleidingen mee, waren er in de tuin speur- en zoektochten én een aantal (kinder)workshops waar jong en oud aan mee kon doen.

Terra Maris viert de herfst was een groot succes en we boften met prachtig zonnig weer. Het programma bestond uit bezoeken met gids en een vogelbek quiz op de collectiezolder. En in de tuinen gingen de bezoekers op speurtochten en maakten ze lekkers voor de vogels in de winter, 'kastanje-spinnen' en esdoorn-libellen.

Foto: braakbal pluizen

Foto: Terra Maris viert de herfst

Middeleeuws Festijn

De Middeleeuwse Festijnen werden dit jaar bezocht door 4770 bezoekers in totaal. Per festijn varieerde de aantallen van 573 tot 1271. In totaal is dit minder dan voorgaand jaar. Dit had ook te maken met het feit dat in 2024 het weer in de zomer, na een heel nat voorjaar eindelijk zonnig was en hoewel alle festijnen konden doorgaan, veel bezoekers toch ook kozen voor het strand. Ook dit jaar waren de boogschutters er weer bij nadat ze met succes in 2023 waren toegevoegd aan het programma. Zij namen hun eigen tent en attributen mee.

Alle middeleeuwse kleding is door Janny Boen, op vrijwilligers basis, voor Terra Maris gemaakt. Twaalf jaar lang heeft zij vanuit haar passie en perfectie alle figuranten gekleed. In oktober 2023 is zij helaas overleden. We zijn haar erg dankbaar voor haar inzet en toewijding aan ons Middeleeuws Festijn. Het was een uitdaging om dit jaar voor het eerst zonder haar de figuranten te kleden. Dankzij twee nieuwe vrijwilligers die dit op zich hebben genomen: Gerda Moré en Jenny Mooijman is dit helemaal goed gekomen.

Verder hebben vrijwilligers het festijn mede mogelijk gemaakt door hun inzet bij de verschillende kraampjes zoals het broodjes bakken en voor de invulling van verschillende activiteiten tijdens het festijn. Zo konden er armbandjes gevult worden, kinderen konden weven, mosterd maken en leren schrijven van een 'echte' monnik. Het mottekasteel kon bestormd worden onder leiding van Ridder Henk en de mooie jonkvrouw. Verder waren er op het terrein zoutzieders, een kwakzalver, een kruidenvrouw, een heks en een landloper te vinden. Ingehuurd werden de Nar (vuurspuwer en jongleur), de muziekgroep: Slag ende Stoot en de boogschutters. En verder werden EHBO-ers ingehuurd ten behoeve van de veiligheid.

Eigen medewerkers hielpen mee als waarzegger en imker.

Foto 5: Middeleeuws Festijn

Scharrelkidsclub

In de zomer van 2024 werden in de Scharrelkidsclub weer dagelijks leuke activiteiten georganiseerd voor het hele gezin. De Scharrelkidsclub organiseerde dagelijks twee verschillende natuurbelevingsactiviteiten. Deze activiteiten hadden dit jaar als thema: dinsdag – Reis door de tijd, woensdag – Kriebelbeestjes, vrijdag – Plantaardiger, zaterdag – Van zoet naar zout en zondag – Klimaatmakers. Dit jaar heeft Terra Maris geen tijdelijke medewerkers geworven maar hebben vrijwilligers de activiteiten begeleid. Dit beviel heel goed omdat zij al bekend zijn met Terra Maris en daarmee de weg weten, weinig begeleiding nodig hebben en goed de waarden van ons museum kunnen uitdragen.

Foto's: scharrelkidsclub

"Heel leuk museum. De buitentuin is heel erg mooi. Zorg ervoor dat je de Zoldergeheimen kunt bekijken, dat is echt geweldig, en een hele aardige & deskundige gids. Heel veel mooie verhalen!"

Google review

Activiteiten en aantal keer uitgevoerd

Bijenstal en insectenmuur- Bijenhotels maken	2
Bijenstal en insectenmuur- Bijen -Landelijke imkerijdag	1
Bijenstal en insectenmuur -Bij-kletsen met de imker	18
Kinderatelier-lab - Scharrelkidsclub: plantaardiger	10
Kinderatelier-lab - Scharrelkidsclub: reis door de tijd	5
Kinderatelier-lab - Scharrelkidsclub: van zoet naar zout	10
Kinderatelier-lab - Winterwenslichtjes maken	2
Kinderatelier-lab- Braakballen pluizen	4
Kinderatelier-lab -Scharrelkidsclub: Klimaatmakers	10
Kinderatelier-lab- Scharrelkidsclub: kriebelbeestjes	10
Kinderatelier-lab- Van pulp tot papier	10
Kinderatelier-lab- Vogelrestaurant	4
Kindernatuurcollege- Zeelab	2
Kindernatuurcollege- Passie voor spinnen	2
KKaAT - Alle kleuren van de zee	10
KKaAT - Damherten en andere toffe dieren	4
KKaAT - De manteling ontwaakt	4
KKaAT - Herfstdrukken net als Escher	5
KKaAT - kleurenrijk	10
KKaAT - Lentebries	4
KKaAT - Zeesculpturen beeldhouwen	10
Manteling - zoet zout	3
Manteling - Spieddaten met herten en reeën	6
Manteling - Strandjutten	6
Manteling - Vroege vogelwandeling	2
Manteling - Winterwonderwandeling	2
Manteling - Zie de bomen door het bos excursie	2
Manteling -Herfstwandeling spoorzoeken	2
Manteling -Sporen v.d. 2e wereldoorlog in de Manteling	4
Manteling -Stinzenwandeling	2
Museum - Zoldergeheimen	87
Museum en Kinderatelier-lab en tuinen -Wintergasten	1
Museum en Kinderatelier-lab en tuinen - Terra Maris viert de herfst	1
Museum en Kinderatelier-lab en tuinen -Terra Maris viert de lente	1
Museum- Kijkje achter de schermen zeeaquarium	43
Natuurspreekuur: strandfossielen	13
Tuinen - Middeleeuws Festijn	5
Tuinen - Zeeuws kampioenschap Tegelwippen	1
Tuinen- Moestuineren & Ko	3
Tuinen- Rondje landschapstuin met de tuinman	2
Tuinen- Wonderwater wereld	6

Foto: KKaAT

Rondleidingen, verjaardagsfeestjes en arrangementen op aanvraag

Naast het aanbod op de activiteitenagenda, waarvoor individueel ingeschreven kan worden of zonder inschrijving aan deelgenomen kan worden, is het ook mogelijk een verjaardagsfeestje, een groepsrondleiding of een arrangement te reserveren. Voor de rondleidingen zijn twaalf gecertificeerde IVN-gidsen beschikbaar. Ook medewerkers van het museum en de tuin zijn inzetbaar voor rondleidingen en activiteiten. Per 1 juli is het aanbod voor verjaardagsfeestjes vernieuwd:

Het aquarium/ v.i.s. feestje

Tijdens dit Very Important Sharkfeeder feestje gaan de kinderen de haaien en andere zeedieren bij Terra Maris verzorgen. Naast het voeren leren ze ook hoe de zeedieren verzorgd worden. Ondertussen leren ze van alles over zeesterren, krabben, zeepaardjes, inktvissen en nog vele ander zeedieren uit de Noordzee. De jarige mag ook de haaien voeren!

Braakballen/nachtbrakers

Tijdens dit verjaardagsfeestje duiken de kinderen in de mysterieuze wereld van de uilen. Deze roofvogels zijn moeilijk om zomaar te zien, omdat het echte nachtdieren zijn. Samen met een museumgids nemen ze een kijkje op de zolder van het museum waar ze deze roofdieren (en nog meer) van dichtbij kunt bestuderen. Griezelen? Een beetje! Want Uilen en andere roofvogels eten hun prooi met huid en haar op. De moeilijk te verteren botjes en haren van bijvoorbeeld muizen braken ze uit als braakbal. Tijdens het feestje gaan ze vervolgens aan het werk met een vergrootglas en een skeletkaart om zelf zo'n braakbal uit te pluizen. Wat stond er op het menu van bijvoorbeeld de mysterieuze kerkuil?

High tea/de vogelkeuken

Vogels gebruiken het hele jaar veel energie: zeker in de winter om zich op temperatuur te houden. Ze kunnen daar best wat hulp bij gebruiken: Je kunt ze daarbij helpen door in de koude maanden wat lekkers voor ze in je eigen tuin te zetten. In onze vogelkeuken maken de kinderen zelf een vogel high tea. Feestelijke cupcakes met verschillende smaken voor verschillende vogels, en nog meer lekkers om onze vliegende vriendjes de winter door te helpen.

Waterdiertjes vangen/ (w)onderwaterwereld

Onder begeleiding van een museummedewerker trekken de kinderen gewapend met schepnetjes, loupes en zoekkaarten de tuin achter het museum in. Vanaf het bruggetje dat over de vijver loopt, worden allerlei diertjes met een schepnetje opgevist. Zo 'Verzamelen' ze alle waterdiertjes van de bingokaart en bekijken ze hun vondsten met behulp van een speciale zoek-kaart voor waterdieren. Wat leeft er in de (w)onderwaterwereld?

Geheimen van de zee / strandjuttten

Langs de vloedlijn worden veel geheimen prijs gegeven door de zee, je vindt er dikwijls echte schatten uit de natuur! Met de jutter van het museum struinen de kinderen langs het strand op zoek naar natuurlijke en niet-natuurlijke aanspoelsels en wie weet... Nemen ze bijzondere vondsten mee naar huis!

Hieronder lees je de aantallen van 2023, daarnaast zijn in de bijlagen het aanbod verjaardagsfeestjes, groepsrondleidingen en arrangementen bijgevoegd.

Activiteit zonder gids	Groepen	Verjaardagsfeestjes
Met de rugzak op pad	1	1
Museum	14	
Windekind		
Scharrellab	11	
Met Willy het bos in		
Horeca	41	2
Pannenkoekenfeestje		2
Lunch	1	
Rondleiding/activiteit met gids		Verjaardagsfeestjes
Rondleiding Terra Maris	12	
Rondleiding depot		
Wandeling door de manteling	1	
Rondleiding van zoet naar zout	13	
Rondleiding stinzen	1	
Rondleiding landschapstuin	2	
Rondleiding Westhove toen en nu		
Strandjutten	5	1
Wonderwaterwereld	1	2
Bij-kletsen		
V.I.S. feestje		9
Nachtbrakers- braakbal feestje		2
De vogelkeuken		2
Totaal	677 personen deelgenomen	207 personen deelgenomen

"Erg leuk opgezet, super goed onderhouden en erg netjes en schoon. Leerzaam voor de kids en leuk om een middagje rond te lopen."

Google review

Foto: V.I.S. feestje

Educatie aan schoolgroepen

Ook in 2024 hebben bijna 2500 leerlingen, 87 schoolgroepen met ruim 400 begeleiders Terra Maris bezocht.

Er is van 20 verschillende educatieve activiteiten uit het Programma Basisonderwijs gebruik gemaakt, waarbij voor een aantal scholen een aangepast programma is samengesteld. De top 5 activiteiten ziet er iets anders uit:

1. Rondje Motte
2. Kijkje achter het zeeaquarium
3. Binnenste Buiten
4. Experiment Energie!
5. Expeditie Middeleeuwen

Verreweg de meeste scholen kwamen van Walcheren. Opvallend is dat bijna een kwart van alle scholen van buiten Zeeland kamen. Hieronder een totaaloverzicht vanaf 2020; de rode cijfers zijn de aantallen inclusief de corona-annuleringen, de zwarte cijfers geven de aantallen weer die daadwerkelijk Terra Maris hebben kunnen bezoeken.

	2024	2023	2022	2021	2020
Aantal leerlingen	2376	2.486	2.386	1643 2377	840 1915
Aantal scholen	87	88	102	52 81	30 64
Basis onderwijs	84%	94%	88 %	85%	85%
Voortgezet onderwijs	15%	5%	10 %	15%	13%
Speciaal onderwijs	1%	1%	2 %	-	2%
Walcheren	70%	74%	76 %	66%	89%
NZ Beveland	6%	12%	6 %	15%	3%
Schouwen Duiveland	-	-	2 %	1%	-
Zeeuws Vlaanderen	-	-	-	1%	-
Tholen	-	2%	-	-	-
elders	24%	12%	16%	17%	8%

Reizen in de Tijd

In 2023 is Zeeland aangesloten bij de platform voor basisonderwijs. Leerkrachten kunnen op thema/ tijdlijn educatieve programma's voor hun groepen opzoeken. In 2024 is het programma Geheimen van het Zeeuwse Landschap helemaal vernieuwd. De pilot is ontwikkeld i.s.m. een leerkracht van Odyzee Middelburg en een projectleider vanuit cultuurkwadraat. De binnen-speurtocht is een kraak-de-code-activiteit geworden en in de ontdekkar buiten zijn nu allemaal doe-activiteiten voor alle leerlingen. Van minder lezen naar meer doen. De leerlingen van het Odyzee Middelburg waren onze pilot-deelnemers. In dezelfde week hebben nog 2 scholen dit programma gedaan. De lessen sluiten nu ook nog meer aan bij het verhaal van Unesco Geopark Schelde Delta.

Foto: reizen in de tijd

Veerse Week van de Zee

In 2024 was het thema van de Veerse Week van de Zee: 'Kouwe Klauwentocht'. In totaal hebben 4 groepen/scholen, 76 leerlingen en 12 begeleiders zich opgegeven voor deze editie. Daarom is besloten om het programma om te zetten naar 4 opdrachten en alleen op 4 november dit programma uit te voeren.

Wethouder de Jonge van gemeente Veere heeft de Veerse Week van de Zee geopend. De leerlingen vonden de verschillende opdrachten leuk:

- Een mini plastic soep gastles op het strand – verteringstijden & speuren naar nurdles;
- Het Groene Strand – schelpen zoeken & strand als biotoop
- Zand en helmgras: hoe bijzonder zijn de duinen
- Kijkje achter het zeeaquarium met de zeebioloog van Terra Maris

Door de mist was het wel extra fris, maar ook heel bijzonder!

Foto: Veerse week van de zee

NME Walcheren

Natuur en Milieu Educatie (NME) neemt bij Terra Maris een bijzondere plek in. Scholen kunnen een keuze maken uit 19 verschillende activiteiten uit het Programma Basisonderwijs en ruim dertig verschillende leskisten lenen uit het NME leskisten aanbod.

Omdat de drie Walcherse gemeenten NME hebben ondergebracht bij Terra Maris kunnen de Walcherse basisscholen gratis gebruik maken van de natuuractiviteiten uit het Programma Basisonderwijs en gratis NME leskisten lenen. Per 1 januari 2022 is voor de duur van vier jaar een nieuw NME-contract ingegaan.

In 2024 mooie nieuwe leskisten, Lespakket Duurzame Toekomst ism IVN ontwikkeld en bijna 50% (!!) meer leerlingen bereikt via leskist-uitleen en groene activiteiten bij Terra Maris.

Vanuit NME Walcheren konden de Walcherse scholen een gratis Wintergroentenpakket en/of Groentezaden bestellen, hebben wethouders voorgelezen op de Dag van de Duurzaamheid en de Muts op Muts af Quiz gedaan tijdens de Warme Truiendag. Warme Truiendag wordt sinds 2007 in de winter georganiseerd, waarin aandacht voor het klimaat wordt gevraagd. De actie is: zet de verwarming 1 graad lager, trek een trui aan en bespaar heel veel energie met z'n allen. Vanaf 2024 wordt in juni de landelijke Shirtjesdag georganiseerd: de zomers worden warmer, hoe zorgen we voor een koele plek? Koel minder koel! En: Zeeland is de warmste provincie van Nederland! Water koelt minder snel af dan land. En laten we dat in Zeeland nu heel veel om ons heen hebben. 's nachts koelt het hier dus minder af dan bijvoorbeeld in Utrecht. In 2024 hebben 2 Walcherse scholen hieraan meegedaan.

Werving basisscholen

Het Programma Basis Onderwijs is aangepast naar versie 2023/2025. (pdf van Programma Basisonderwijs 2023/2025)

In september en in januari is deze digitaal naar alle Zeeuwse scholen verstuurd. Voor NME-activiteiten zijn bijna maandelijks mails verstuurd naar de Walcherse scholen.

Via Kunst Educatie Walcheren zijn alle Walcherse scholen benaderd voor een museumbezoek en verschillende activiteiten. De Veerse scholen kunnen via het KEW Museummenu gratis deelnemen en kunnen eventueel gebruik maken van gratis busvervoer. Dit jaar hebben in totaal 39 scholen via KEW bij Terra Maris een activiteit gedaan.

Op aanvraag heeft het hoofd educatie voor een aantal scholen verschillende aangepaste programma's samengesteld.

Project Schoon Zeeland

In 2024 konden er weer volop gastlessen worden gegeven op de scholen. In totaal zijn er aan 44 groepen van het basisonderwijs de gastles over zwerfafval gegeven, een verdere toename van 33%.

De gastles start meestal met een (powerpoint-)presentatie over zwerfafval/ plastic soep in de klas, waarna de leerlingen naar buiten gaan met de grijpers en duurzame jutzakken om de omgeving schoon te maken.

Vanaf oktober konden Walcherse scholen zich aanmelden voor de Escape-room, een nieuwe gastles voor groep 7/8 over de plastic soep. Een groot succes: in totaal hebben zich 19 Walcherse scholen voor deze gastles aangemeld, waarvan er 5 nog in november/december 2024 hebben plaats gevonden.

Terra Maris activiteit: De activiteit 'Van Pulp tot Papier' is ook in 2023 in het Scharrellab aangeboden. De workshop is in totaal 10 keer gegeven.

"Heel leuk om met kinderen heen te gaan.

Leerzaam en interactief.

Ongeveer 2 uurtjes hier geweest, dan heb je alles wel gezien.

Rolstoeltoegankelijk, wel grind/schelpjes op veel paden.

Stukje lopen naar ingang vanaf parkeerplaats, maar door de natuur, dus heerlijk.

Vrije toegang met museumkaart.

Vriendelijke medewerkers."

Google review

Foto: kleuterkistje vogels

Gemeente	2024	2023	2022	2021
Middelburg	22 groepen BO	20 groepen BO	11 groepen BO 2 BSO groepen	2 groepen, 2 scholen BO 5 groepen VO - Nehalennia
Vlissingen	10 groepen BO	9 groepen BO	2 groepen BO 4 BSO groepen	20 groepen, 3 scholen BO (op 1 school alle groepen totaal 450 II)
Veere	12 groepen BO	4 groepen BO	4 groepen BO	3 groepen, 2 scholen BO
	4 groepen/ 4 scholen plastic soep les / Veerse week vd Zee	5 groepen, 4 scholen plastic soep les / Veerse week vd Zee	7 groepen, 6 scholen plastic soep les/ Veerse week van de Zee	7 groepen, 6 scholen plastic soep les de Veerse Week van de Zee
	10x workshop Van Pulp tot Papier bij TM	4x workshop Van Pulp tot Papier bij TM	9 x workshop Van Pulp tot Papier op TM	5 x workshop Van Pulp tot Papier op TM 150 II VO Workshop/educatie Pulp tot Papier

Convenant Schone Schelde

Schoon Zeeland/ NME Zeeland is medeondertekenaar van het convenant Schone Schelde. Hiervoor zijn overleggen van werkgroepen bijgewoond en verschillende schoonmaakacties georganiseerd.

HUP Zeeland

Steeds meer mensen zien het belang van een schone omgeving en willen hier ook echt actief aan meewerken door zelf de handen uit de mouwen te steken. Ook in 2023 was Terra Maris **Het Uitleen Punt Walcheren**. Bezoekers van de Manteling of het strand kunnen bij Terra Maris een grijper en jutzak lenen, afval opruimen, de jutzak legen in een speciale gele klike en tot slot de materialen weer terugbrengen.

Deelname Groene Stranden

Dit jaar zijn er regelmatig opruimacties op de Groene Stranden geweest. De opruimacties begonnen in het Zee café met een uitleg door vrijwilligers over de Groene Stranden. De uitleg en het juten zorgden voor bewustwording bij veel strandbezoekers. We hebben als Terra Maris regelmatig contact en overleg met de organisatie van Groene Stranden. Samen met de organisatie wordt steeds afgestemd hoe we als Terra Maris de Groene Stranden kunnen uitbreiden. Terra Maris heeft een 'Groene Strandkar' gekregen, deze wordt als expo unit ingericht en gebruikt ter promotie. De voor de Groene Strandjut-excursies speciale strandkar met extra dikke banden wordt door de gidsen zeer gewaardeerd.

Promotie

Het in 2022 ingezette beleid om vooral via digitale media Terra Maris te promoten is in 2024 verder uitgebreid. Om meer bezoekers te trekken zijn in 2024 een aantal resell-mogelijkheden uitgetoetst. In de zomer is een proef geweest met (goedkopere) ticketverkoop via Tripper. De meeste tickets werden tijdens de Middeleeuwse Festijnen verkocht, dus door bezoekers die al in Terra Maris waren.

Daarnaast krijgen gasten van Walcheren Vakanties en Roompotparken Camping de Zandput, Camping Dishoek, Noordzee Résidence Dishoek, Hof Domburg, Résidence Wijngaerde en Bos & Duin € 1,- korting op vertoon van hun reservering.

In 2025 worden bovenstaande acties geëvalueerd en bekeken of en hoe deze worden gecontinueerd.

Website

Onze nieuwe website heeft een frisse, bij de huisstijl aansluitende uitstraling gekregen. Ook kunnen bezoekers nu vooraf tickets kopen voor zowel entree museum als excursies.

Online advertenties

In 2024 is Terra Maris zichtbaar geweest op de platforms Wegmetdekids, Badkoerier Online, website Het Zeeuwse Landschap, In de omgeving (welkomstwebsite van aantal campings en bungalowparken), Museumkids en Go Kids Zeeland. Een vaste vrijwilliger voert maandelijks de activiteiten in op onder andere de agenda's van de website van VVV Zeeland (nu Zeelandvisit.com).

Social media

Op de Facebookpagina van Terra Maris wordt regelmatig, in de schoolvakantie dagelijks, een bericht met foto's over de activiteiten geplaatst met een overzichtje van de afgelopen dag, en wat er de volgende dag te doen is in het museum. Facebook wordt ingezet voor actualiteit en voor de doelgroep jonge gezinnen. Vooral moeders van gezinnen bekijken onze pagina. Op de NME Walcheren facebookpagina worden nieuws en leuke activiteiten gedeeld voor de Walcherse scholen.

Instagram wordt meer gebruikt voor korte berichtjes over een leuke waarneming, mooie foto, bijzonder weetje of een openstaande vacature. Linked-in blijft beperkt tot meer zakelijk nieuws.

Drukwerk en overige reclamedragers

In 2024 bestond het promotiepakket uit:

- Terra Maris folders, van april t/m december verspreid via Zeeuwse Zaken;
- Driehoeksborden in Middelburg, Vlissingen en de gemeente Veere t.b.v. de Middeleeuws Festijnen, periode van zes weken in de zomervakantie;
- A4-posters evenementen als Middeleeuws Festijn en Terra Maris viert lente/herfst/Wintergasten, verspreid door vrijwilliger onder Walcherse hotels, campings en bungalowparken;
- Vanaf 2024 is er een samenwerking met de Roompotparken. Een speciaal voor hen ontworpen poster met alle activiteiten die Terra Maris aanbiedt wordt maandelijks toegestuurd en ter promotie opgehangen op de verschillende parken.
- Advertentie Badkoerier, zomer en winterseizoen;
- In het kwartaaltijdschrift van Het Zeeuwse Landschap heeft Terra Maris vaste pagina's waarin informatie wordt gegeven over de collectie, de landschapstuin, exposities en de activiteiten. De betreffende medewerkers leveren hiervoor de teksten en foto's aan.

Wekelijks zijn naar alle regionale media persberichten inclusief een aansprekende foto over de komende activiteiten verstuurd.

Museumwinkel

Onze museumwinkel bevindt zich, samen met ons Museumcafé 'De Orangerie' in de glazen ontvangstruimte op het voorplein van de historische orangerie van kasteel Westhove. Hoewel de winkel ook zonder museumbezoek toegankelijk is, fungeert de winkel toch vooral als aanvulling op het museumbezoek, een tastbare herinnering aan een fijn dagje uit.

De winkel is een belangrijk middel voor Terra Maris om de eigen inkomsten te vergroten.

Ons assortiment sluit aan bij de visie en missie van Terra Maris en richt zich vooral op 'de groene bezoeker' met veel duurzame en lokale producten. Denk hierbij aan een assortiment met een groot aantal boeken voor volwassenen en kinderen, natuurgidsen, natuur zoekkaarten, loepotjes, bloemzaden, insectenhôtels, nestkastjes, voedersilo's, manden en vogelhuisjes gemaakt van wilgentenen, wenskaarten met originele foto's uit het Zeeuwse landschap, ansichtkaarten, etc. Ook hebben we voor de toeristische bezoeker een assortiment Zeeuwse- en overige cadeauartikelen. Verder hebben we een kast speciaal ingericht met producten in relatie tot de honingbij, zoals mede, honing, zeep, kaarsen, honinglepels, etc.

In 2024 hebben we tijdens de zomermaanden in verband met onze middeleeuwse festijnen een extra vitrine in de winkel geplaatst met een origineel ridderharnas met helm en wapenen wat we in bruikleen hebben gekregen van de Commanderie Zeeland van de Orde van St Jacob.

Foto's: museumwinkel assortiment

Samenwerking

Naast het natuurlijke partnerschap met Stichting Het Zeeuwse Landschap is er samenwerking met verschillende natuurorganisaties in het samenwerkingsverband De Zeeuwse Natuur (DZN), en binnen de milieufederatie waar Terra Maris lid van is. Ook nemen wij deel aan het Natuurbrandingsoverleg, met name op het gebied van communicatie en campagnes.

Het Zeeuwse Landschap (HZL)

Terra Maris vertelt het verhaal van het Zeeuwse landschap, het ontstaan, de flora en fauna, de cultuur historie. In onze landschapstuin zijn alle landschappen, in het klein, terug te vinden. Door middel van de informatiebomen geven wij informatie en verwijzen wij naar de landschappen die door HZL beheerd worden. Zowel de inhoudelijke als financiële bijdrage vanuit HZL is onmisbaar voor Terra Maris. In september hebben HZL en Terra Maris de ledendag van HZL bij Terra Maris georganiseerd.

De Zeeuwse Natuur (DZN)

Terra Maris is onderdeel van het samenwerkingsverband DZN, hierin werken Het Zeeuwse Landschap, IVN, Stichting Landschapsbeheer Zeeland, Nationaal park Oosterschelde en Terra Maris samen op het gebied van natuurbeleving en natuureducatie. In 2021 zijn Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten toegetreden. De activiteiten die in het kader van de Zeeuwse Natuur zijn uitgevoerd staan vermeld in het jaarplan 2024. Daarnaast geeft het financiële overzicht inzicht in de gemaakte kosten op dit onderwerp.

Unesco Geopark Schelde Delta

Ook is Terra Maris actief betrokken bij het Unesco Geopark Schelde Delta, waarbij Terra Maris als onthaalpoort van het Geopark een uitgelezen plek is om informatie te geven over de Scheldedelta. In de vaste tentoonstelling wordt de relatie tussen landschap, natuur en cultuurhistorie in de Zeeuwse erfgoedlijnen zichtbaar.

NME Zeeland

Samen met de vier andere Zeeuwse NME-centra vormt Terra Maris NME Zeeland, door intensief samen te werken maken we hier een efficiëncyslag en kunnen we aan scholen nog meer educatie bieden. In de Nationale klimaatweek heeft NME Zeeland in 2023 de landelijke innovatieprijs van het netwerk Gemeenten voor Duurzame Ontwikkelingen (GDO) mogen ontvangen. De innovatieprijs is een jaarlijks terugkerende prijs en zet vernieuwende initiatieven op het gebied van natuur- en milieueducatie in het zonnetje. Uit acht inzendingen sprong de nominatie van de Zeeuwse samenwerking er het meest uit.

Musea

Terra Maris is binnen Zeeland betrokken bij de Zeeuwse Musea (VZM), het Zeeuws Erfgoed, en in kleiner verband bij de Veerse musea.

Verder is Terra Maris lid van de Museumvereniging/ Museumkids en is één van de natuurhistorische musea uit Nederland die zijn aangesloten bij de Vereniging van Science Centra (VSC), waarbij musea elkaar inspireren, samen projecten oppakken en een gezamenlijke lobby vormen richting (rijks)overheid.

Imkersvereniging Walcheren

Terra Maris en de Imkersvereniging Walcheren werken samen in de bijenstal en verstrekken gezamenlijk informatie aan bezoekers van Museum Terra Maris over het imkeren en de bijen. De Imkersvereniging maakt ook gebruik van de bijenstal om beginnende imkers te onderwijzen. In 2024 is de samenwerkingsovereenkomst weer met 5 jaar verlengd.

Op 13 juli is i.s.m. Imkervereniging Walcheren de Open Imkerijdag bij Terra Maris georganiseerd.

Schenken, steun en donaties

- In 2024 zijn wij verder gegaan met het project Transitie dankzij een bijdrage vanuit de provincie. Hierbij hebben we meer beleving kunnen toevoegen in de tentoonstellingen en de tuin, zoals de eerder genoemde muizenroute, filmpjes die verdieping geven (QR codes), extra interactie in de tuin en kindercolleges in het LAB.
- In 2024 hebben wij vanuit het Cultuurfonds voor onze vrijwilligers subsidie gekregen voor prettige, functionele werkkleding.
- Via onze nieuwe website doen bezoekers en geïnteresseerden een donatie t.b.v. Terra Maris.
- Ook in 2024 hebben wij weer een bijdrage gekregen vanuit Delta.

Dank voor alle bijdragen!

Foto: activiteit DZN

“Er is hier aandacht voor beleving: VR-bril om enkele regio’s te verkennen, een waterspeeltuig, aquarium met sociale zeedieren, netjes om buiten kikkerdril te scheppen, plantenbedjes met massa’s verschillende plantensoorten, toren die je kan beklimmen, een bezoek aan de imker en zelfs schandpaal om uit te proberen. Bij mooi weer veel picknickplekjes op het domein. Een aanrader voor groot en klein met bovendien een leuke museumshop en gezellig terrasje ernaast. Tip: gratis voor houders van de lerarenkaart!”

Google review

Financiële informatie

Inkomsten uit bezoek

2024 was een heel nat jaar wat gevolgen heeft gehad op de bezoekersaantallen. De verwachte groei van bezoekers bleef uit. Een heel nat voorjaar zorgde ervoor dat mensen – toen de zon eenmaal scheen - massaal voor het strand kozen boven het museum. En een bijzonder regenachtig najaar zorgde dat dit niet meer goed te maken was in de laatste maanden.

Bovendien is ook bij Terra Maris – net als bij andere musea – merkbaar dat bezoekers minder geld uitgeven.

Toekomstige risico's en visie

Op dit moment en in de nabije toekomst spelen er zaken die een bedreiging vormen voor de financiële toekomst van Terra Maris. Er zijn verschillende oorzaken aan te wijzen voor deze situatie, zowel intern als extern. Bij het opschalen van activiteiten en aannemen van meer projecten is nagelaten om ook op te schalen in personeel, waardoor scheefgroei en een te hoge werkdruk is ontstaan. Vervolgens was er geen ruimte gedurende de coronajaren om dit recht te trekken. Aansluitend ontstond de energiecrisis en de hoge inflatie met achterblijvende indexatie vanuit subsidieverstrekkers, waardoor Terra Maris feitelijk al jaren met bezuinigingen te maken heeft. Hierdoor is er niet alleen geen afdoende financiële buffer, maar dreigt een structureel financieel tekort.

De financiële gevolgen van bovenstaande bedreigingen veroorzaakt liquiditeitsspanning op (korte) termijn met het risico dat de continuïteit van het museum in gevaar zal komen. Om dit financiële tekort op te lossen is o.a. een structurele verhoging van subsidie gevraagd aan de gemeente Veere en de provincie. Hierdoor komt er ook ruimte om te investeren in tentoonstellingen, educatie, communicatie en marketing om zo meer slagkracht te krijgen om nieuwe doelgroepen aan te trekken, bezoekersaantallen te vergroten en nieuwe verdienmodellen te ontwikkelen.

Op langere termijn moet de permanente tentoonstelling vervangen worden zodat het museum actueel kan blijven. Deze vervanging zal een aanzienlijke investering tot gevolg hebben, hiervoor zullen de komende jaren fondsen apart gezet moeten worden.

Terra Maris is in belangrijke mate afhankelijk van subsidies. Streven naar risicospreiding en verhoging van de inkomsten blijft daarom nodig. Het aantrekken van een marketing en communicatiemedewerker is hiervoor van groot belang. Daarnaast is een verdere verhoging van de algemene reserve (weerstandvermogen) noodzakelijk.

Mooi klein museum met een leuk speurtocht voor de kinderen.

Erg mooi park achter het museum, met vele weetjes over bloemen, planten en insecten. Leuk overzichtsbord op de gevel van het museum van de gespotte dieren in het park. Fijne omgeving ook om te wandelen

Terra Maris begroting 2025

Opbrengsten	€	€
Subsidies en donaties	641.663	
Doelsubsidies	84.718	
Entreegelden	300.000	
Overige inkomsten	28.878	
Brutowinst winkelverkoop	115.983	
Diverse baten en lasten	23.415	+
Opbrengsten totaal		1.194.657
Kosten	€	€
Personeelskosten	693.961	
Huisvestingskosten	118.375	
Promotiekosten	30.318	
Kosten exposities	28.671	
Kosten collectiebeheer	9.000	
Kosten heemtuin	11.385	
Kosten educatieve act	21.266	
Kosten winkel	67.842	
Uitgaven uit doelsubsidies	84.701	
Algemene kosten	80.150	
Directe kosten museum	12.035	
Afschrijvingen op materiële vaste activa	35.956	+
Som der kosten		1.193.660
Opbrengsten totaal – som der kosten		997
Bedrijfsresultaat	€	€
Rentebaten en soortgelijke opbrengsten	0	
Rentelasten en soortgelijke kosten	0	
Saldo	€	997

Personeel

Op 10 juni kwam Sacha Odenhoven in dienst. Zij verving Wietske Verschragen tijdens haar zwangerschapsverlof. Verder is Sacha werkzaam als fondsenwerver.

Hester Herwig stopte in oktober als tuinmedewerker, zij begon haar eigen hoveniersbedrijf.

In de landschapstuin kwamen hierdoor 8 uur beschikbaar. Er volgde een interne sollicitatieprocedure onder personeel en vrijwilligers met als resultaat 2 geschikte kandidaten.

Angélica van de Graaf kreeg 4 uur uitbreiding.

Roelfina van de Weg kreeg de mogelijkheid om haar vrijwilligerswerk/werkervaringsplaats om te zetten in een detachering van 4 uur per week.

Personeelsbestand 2024

Medewerkers met een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd en een vast aantal uren per week.

A. van der Westen, directeur-bestuurder 0,77 fte

J. Tuin, hoofd landschapstuin 0,82 fte

R.J. Koppejan, tuinmedewerker 1 fte

C.E.A. Schaap, hoofd communicatie, educatie en tentoonstellingen 0,83 fte

W. Verschragen, medewerker communicatie en educatie, vrijwilligerscoördinatie en balie 0,89 fte

J.T. van Rijswijk-Soethoudt, baliemedewerkster, reserveringen groepsbezoeken 0,81 fte

N.M. Vermorken, hoofd interne zaken 0,89 fte t/m 30-6 daarna 0,72 fte

A.M. van de Graaf, baliemedewerkster 0,22 fte en tuinmedewerker 0,44 fte per 13-10-2024

R.S. van den Broeke, conciërge 0,66 fte

Medewerkers met een arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd

J. van der Veen, hoofd collectie 0,33 fte en educatieve ontwikkelaar 0,44 fte

M. Jankowski-van Veen, educatief medewerker 0,66 fte

A.M. van de Graaf, tuinmedewerker 0,33 fte t/m 12-10-2024

M. Lakerveld, inkoop museumwinkel en baliemedewerkster 0,5 fte

A. Minnaar, baliemedewerkster en administratief ondersteuner 0,44 fte t/m 31-3-2024, per 1-4-2024 0,56 fte.

S. Odenhoven, medewerkster activiteiten 0,56 fte en fondsenwerver 0,22 fte per 10-6-2024

Uit dienst in 2024:

H. Herwig, tuinmedewerker 0,22 fte t/m 13-10-2024

Werkervaringsplaats

R. van de Weg, werkervaringsplaats in de landschapstuin 2-9 t/m 14-10-2024

Stageplaatsen

J. Sarolea, stageplaats in de landschapstuin, 6,5 uur per week in schooljaar 2024-2025.

Personeelsuitje

Het jaarlijkse personeelsuitje is verplaatst naar 14 januari 2025.

Vrijwilligers

Vrijwilligers zijn als begeleiding bij de activiteiten, en bij het onderhoud van de tuin, educatiemateriaal en de collectie onmisbaar voor het museum. Op veel verschillende plekken in het museum en in de landschapstuin helpen vrijwilligers mee.

De IVN- natuurgidsen begeleiden voornamelijk de rondleidingen en excursies. Ook zijn sommige gidsen beschikbaar voor een meer creatieve inzet en assistentie tijdens een workshop of anderszins.

Achter de schermen werken vrijwilligers mee aan het organiseren van de schoolactiviteiten, zoals het gereedmaken van het (uitleen)materiaal en het schoonmaken van het materiaal na afloop.

De collectievrijwilligers helpen bij de registratie en het beheer van de collectie en de tuinvrijwilligers assisteren de tuinmedewerkers in de tuin.

Sinds 2023 is er een vrijwilligerscoördinator Wietske Verschagen, zodat alle vrijwilligers een aanspreekpunt hebben buiten hun directe begeleider (hoofd afdeling), die vragen over werkzaamheden inhoudelijk bespreekt. Er vindt ieder jaar een terugkerend evaluatiegesprek plaats met iedere vrijwilliger persoonlijk, om bij te houden of iedereen nog op de goede plek zit en het naar zijn/ haar zin heeft. Ook worden er meerdere keren per jaar vrijwilligersbijeenkomsten georganiseerd om het contact met elkaar te bevorderen en om de vrijwilligers betrokken te houden, ervaringen uit te wisselen en bij te praten.

Op zaterdag 23 november is er een vrijwilligers introducée- kennismaking dag georganiseerd. Tijdens deze dag konden huidige vrijwilligers introducées voor meenemen en nieuwe kandidaat vrijwilligers een indruk krijgen van de activiteiten die Terra Maris organiseert. Er waren verschillende activiteiten zoals: een bezoek aan de collectiezolder, een rondleiding door de tuin, een workshop pulp en papier en een excursie strandjutten. Helaas was het weer erg slecht en de opkomst laag waardoor alleen de eerstgenoemde activiteit is doorgegaan. De ervaring leert dat dit eerder ingepland moet worden en gecommuniceerd, maar meer nog dat er helaas geen grote aantallen kandidaat vrijwilligers klaar staan om mee te doen en dat diegene die zich aanmelden liever rustig in een persoonlijk gesprek kennismaken met hun toekomstige begeleider.

Als dank voor de inzet van de vrijwilligers organiseerden wij op 26 november voor alle vrijwilligers van het museum een gezellige middag/avond. De vrijwilligers konden kiezen uit vier verschillende activiteiten: Een kijkje achter de schermen bij Jan van der Veen; Een rondleiding op de collectiezolder met Jan tuin, een 'schemer-herfst-bingo- speurtocht' door de tuinen, een workshop pulp en papier en een bezoekje aan de waarzegster van het Middeleeuws Festijn.

Figuranten/vrijwilligers alleen Middeleeuws Festijn

C. Buyens

J. v. Drunen

J. Miedema

S. Miedema

M. Minneboo

H. van der Poel

A. Riemens

Mir. Sijsenaar

Mad. Sijsenaar

A. Sijsenaar

J.Smi

Landschapstuin

J.L. Joosse
J.F. van der Maas
A. van der Pols-Verhey
J.W. Spapé

Gidsen en begeleiding educatieve activiteiten algemeen publiek en scholen

A. de Bruyne
M. de Bot
C. Eebes-Gärtner
C. Labruijère
H.A. van Langevelde
G. Kohl
I. Koole
C. Klootwijk-van Dis
G. Lammers
B. W. Maas-Koster
I. Maréchal- van der Voort
H. Mols
G. Moré
L. Pieterse
H. Raad
A. Ras-Willems
H. Remijn
M. Rouw *m.i.v.*
T. Schrama
A. Stern-Jasperse
R. de Visser *m.i.v.*
Th. Willemstein

Collectie

B. Bosdijk-van Os
A. Ebens
C.M. Schrama
C.A.A. Lous-den Hollander

Algemene werkzaamheden t.b.v. educatieve activiteiten en overige

J. Riemens
R.C. van de Sande
L. Donker

Foto: vrijwilliger geeft activiteit

Raad van Toezicht jaarverslag 2024 museum Terra Maris

De Raad van Toezicht van museum Terra Maris heeft grote waardering voor de inzet van de medewerkers en de directeur-bestuurder gedurende het verslagjaar. De Raad van Toezicht is zeer tevreden met de passie, betrokkenheid en het vakmanschap waarmee zij invulling geven aan hét museum voor natuur en landschap van Zeeland. Onontbeerlijk daarbij zijn onze vele inspirerende en enthousiaste vrijwilligers.

De zorg voor de vele activiteiten, het onderhouden van de vaste presentatie, het aanbieden van een aantrekkelijke expositie, een goed onderhouden tuin en een gastvrije horeca zijn hierbij steeds betrokken.

De Raad van Toezicht heeft 5 keer vergaderd in aanwezigheid van de directeur-bestuurder. Daarnaast is in informele setting gesproken over het continuïteitsrisico van onze organisatie. Dat heeft geleid tot verzoeken om extra structurele subsidie aan de Provincie Zeeland en aan de Gemeente Veere.

De Raad van Toezicht is blij met de constructieve medewerking van betrokken overheden.

Er is vanuit de Raad van Toezicht een commissie benoemd om samen met de directeur-bestuurder in overleg te treden met Stichting Westhove (verhuurder) over een verlenging/vernieuwing van het huurcontract.

De Raad heeft in haar vergaderingen de begroting, jaarrekening en het jaarverslag goedgekeurd.

In 2024 is specifiek aandacht besteedt aan:

- De problematiek rondom de verduurzaming van het gebouw.
- Het samenwerkingscontract met HZL.
- De implementatie van de visie op toezicht en besturen.
- De voortgang van het jaarplan 2024 e.v.

De samenstelling van de Raad van Toezicht is in 2024 niet gewijzigd.

Het lidmaatschap van de Raad van Toezicht is onbezoldigd.

De heer J. Kousemaker heeft de organisatie ook in 2024 ondersteund bij het opstellen van financiële stukken en het verwerken van gegevens in de financiële administratie. Voor de gemaakte kosten ontvangt de heer J. Kousemaker een onkostenvergoeding.

De Raad van Toezicht bestaat uit:

Mw. C.M.M. Schönknecht, Dhr. J. Kousemaker, Dhr. F. P.B. Visscher, Mw. A. Steutel, Mw. J.J. Meijer-Poelman, Mw. E.C. Nijdam.

Oostkapelle, 11 maart 2025

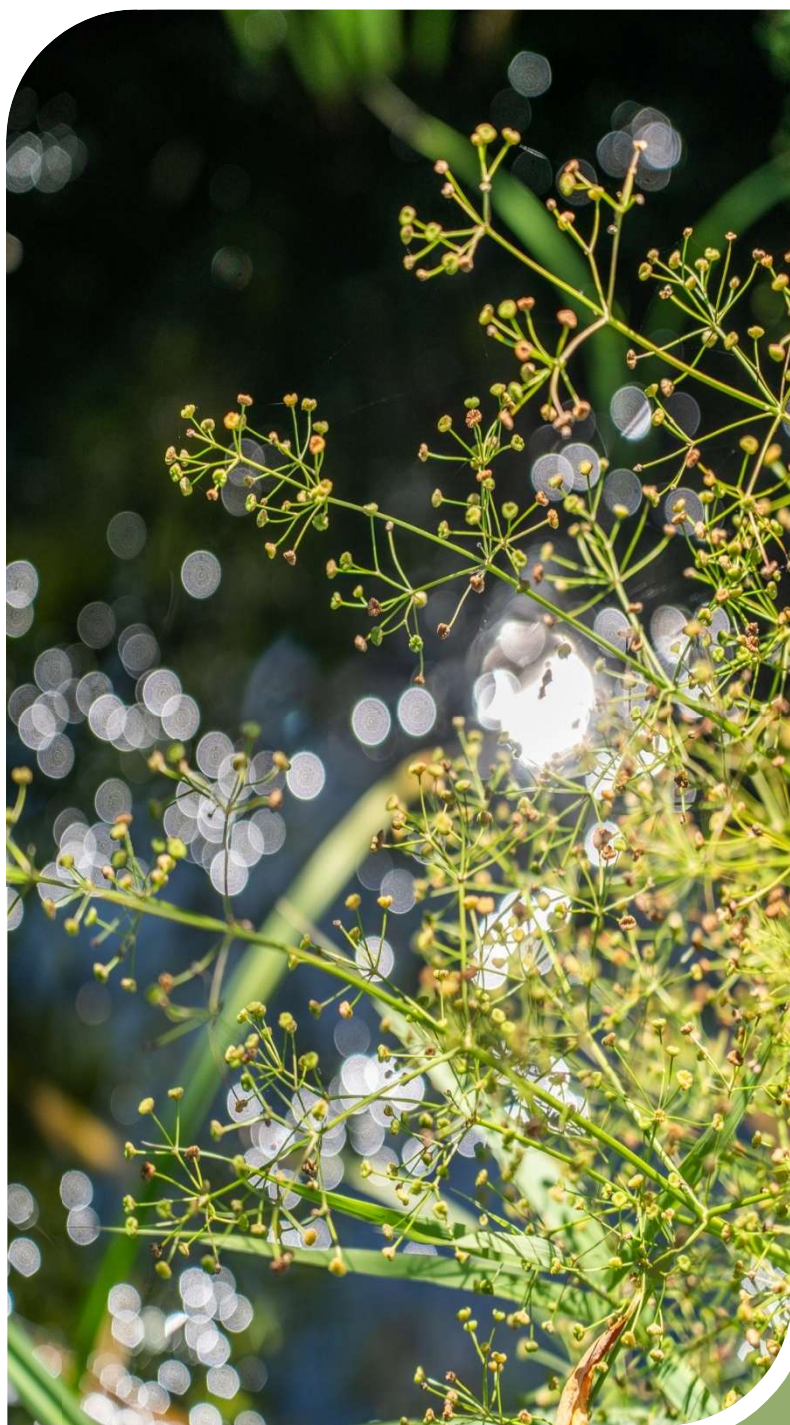
Mw. C.M.M Schönknecht, voorzitter

WG

Mw. A van der Westen, directeur-bestuurder

WG

Jaarrekening

Financieel verslag 2024

Stichting Terra Maris

Oostkapelle

11 maart 2025

Inhoud

Bestuursverslag	3
Jaarrekening	5
Balans per 31 december 2024	6
Staat van baten en lasten over 2024	8
Toelichting op de balans en staat van baten en lasten	9
 Bijlage 1	
Afrekening Provincie Zeeland	23
Overige gegevens	24
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	25

Bestuursverslag

BESTUURSVERSLAG 2024

Terra Maris is hét museum voor natuur en landschap van de provincie Zeeland. Terra Maris is een stichting en opende in mei 2006 haar deuren. Terra Maris, wat letterlijk “Land van de zee” betekent, gaat over het ontstaan van de natuur en landschappen van de provincie Zeeland. De missie van het museum is als volgt geformuleerd:

“Terra Maris wil op een spannende en attractieve wijze informatie geven aan een breed publiek over natuur en landschap van Zeeland, waarbij de relatie met de (internationaal gezien) unieke ontstaansgeschiedenis van het Zeeuwse land (de wisselwerking tussen mens en natuur) een centraal thema is. Het museum genereert draagvlak voor de bescherming van de natuurlijke en cultuurhistorische waarden van het landschap. Het museum verzamelt en beheert relevante collecties die betrekking hebben op natuur en landschap in Zeeland.”

Museum Terra Maris is een erkend geregistreerd museum. Terra Maris is aangesloten bij de Vereniging van Science Centra (VSC) en de Museumvereniging.

Terra Maris is in 2024 op 338 dagen open geweest voor bezoekers en in totaal hebben 38.134 bezoekers museum Terra Maris op die dagen bezocht.

Inkomsten uit bezoek

2024 was een heel nat jaar wat gevolgen heeft gehad voor de bezoekersaantallen. De verwachte groei van bezoekers bleef uit. Een heel nat voorjaar zorgde ervoor dat mensen – toen de zon eenmaal scheen - massaal voor het strand kozen boven het museum. En een bijzonder regenachtig najaar zorgde dat dit niet meer goed te maken was in de laatste maanden.

Bovendien is ook bij Terra Maris – net als bij andere musea – merkbaar dat bezoekers minder geld uitgeven.

Toekomstige risico's en visie

Op dit moment en in de nabije toekomst spelen er zaken die een bedreiging vormen voor de financiële toekomst van Terra Maris. Er zijn verschillende oorzaken aan te wijzen voor deze situatie, zowel intern als extern. Bij het opschalen van activiteiten en aannemen van meer projecten is nagelaten om ook op te schalen in personeel, waardoor scheefgroei en een te hoge werkdruk is ontstaan. Vervolgens was er geen ruimte gedurende de coronajaren om dit recht te trekken. Aansluitend ontstond de energiecrisis en de hoge inflatie met achterblijvende indexatie vanuit subsidieverstrekkers, waardoor Terra Maris feitelijk al jaren met bezuinigingen te maken heeft. Hierdoor is er niet alleen geen afdoende financiële buffer, maar dreigt een structureel financieel tekort.

De financiële gevolgen van bovenstaande bedreigingen veroorzaakt liquiditeitsspanning op termijn met het risico dat de continuïteit van het museum in gevaar zal komen. Om dit financiële tekort op te lossen is o.a. een structurele verhoging van subsidie gevraagd aan de gemeente Veere en de provincie Zeeland. Hierdoor komt er ook ruimte om te investeren in tentoonstellingen, educatie, communicatie en marketing om zo meer slagkracht te krijgen om nieuwe doelgroepen aan te trekken, bezoekersaantallen te vergroten en nieuwe verdienmodellen te ontwikkelen.

Op langere termijn moet de permanente tentoonstelling vervangen worden zodat het museum actueel kan blijven. Deze vervanging zal een aanzienlijke investering tot gevolg hebben, hiervoor zullen de komende jaren fondsen apart gezet en geworven moeten worden.

Terra Maris is in belangrijke mate afhankelijk van subsidies. Streven naar risicospreiding en verhoging van de inkomsten blijft daarom nodig. Het aantrekken van een marketing en communicatiemedewerker is hiervoor van groot belang. Daarnaast is een verdere verhoging van de algemene reserve (weerstandvermogen) noodzakelijk.

Samenstelling bestuur en Raad van Toezicht

Het bestuur bestaat uit A. van der Westen, directeur-bestuurder.

De Raad van Toezicht bestaat uit Carla Schönknecht (voorzitter)/ Jan Kousemaker/ Pieter-Bart Visscher/ Anna Steutel/ Jolanda Meijer/ Carlien Nijdam.

Oostkapelle, 11 maart 2025

A. van der Westen **WG**

Directeur-bestuurder.

Jaarrekening

Balans per 31 december 2024

ACTIEF	Ref.	31 december 2024		31 december 2023	
		€	€	€	€
Vaste activa					
<i>Immateriële vaste activa</i>					
Website	5		10.565		13.584
<i>Materiele vaste activa</i>					
Bedrijfsgebouwen etc.		71.670		84.450	
Inventarissen		50.372		61.115	
	6		122.042		145.565
Vlottende activa					
<i>Voorraden</i>					
	7		28.600		35.686
<i>Vorderingen</i>					
Handelsdebiteuren		5.784		8.890	
Verbonden partij	8.2	33.095		25.362	
Belastingen	8.3.	-		3.751	
Overige vorderingen en overlopende activa	8.4	16.581		8.135	
			55.460		46.138
<i>Liquide middelen</i>					
	9		308.978		314.872
			525.645		555.845

PASSIEF	Ref.	31 december 2024		31 december 2023	
		€	€	€	€
Eigen vermogen					
Vrij besteedbaar vermogen		55.088		54.857	
Vastgelegd vermogen (Bestemmingsreserves)		123.891		123.891	
	10		178.979		178.748
Voorzieningen					
Jubileum verplichting	11.1	2.800		2.300	
Onderhoud	11.2	19.600		17.000	
			22.400		19.300
Schulden op lange termijn					
Fondsen	12		91.257		113.870
Kortlopende schulden (ten hoogste 1 jaar)					
Crediteuren		16.413		30.184	
Belasting en premies sociale verzekeringen	13.1	45.979		34.265	
Projecten	13.2	-		7.000	
Overige schulden en overlopende passiva	13.3	170.617		172.478	
			233.009		243.927
			525.645		555.845

Staat van baten en lasten over 2024

		Begroting 2024	Exploitatie 2024	Exploitatie 2023
	Ref.			
Baten		€	€	€
Subsidies	14	533.347	556.946	529.674
Entreegelden	15	268.165	288.834	262.570
Opbrengst winkelverkoop	16	121.050	125.371	121.464
Overige inkomsten	17	28.855	29.769	28.295
Projecten	18	116.294	130.359	86.654
Diverse baten en lasten	19	22.580	29.743	23.344
Rentebaten		-	2.314	-
Som der baten		1.090.291	1.163.336	1.052.001
Lasten				
Kostprijs winkel	16	69.459	72.484	62.794
Personeelskosten	20	611.516	643.911	600.952
Huisvestingskosten	21	94.697	116.771	89.702
Promotiekosten		27.773	24.463	20.166
Algemene kosten	22	63.187	73.457	73.051
Afschrijvingen		36.669	31.906	31.133
Directe kosten museum	23	81.172	69.389	79.258
Projecten	18	118.345	130.724	84.647
Som der lasten		1.102.818	1.163.105	1.041.704
Saldo		-12.527	231	10.297
Verdeling saldo				
Bestemmingsreserve permanente tentoonstelling			-28.000	
Bestemmingsreserve energiemaatregelen			28.000	-8.000
Resteert: mutatie Vrij besteedbaar vermogen		-12.527	231	2.297

Toelichting op de balans en staat van baten en lasten

1. Algemene toelichting

1.1. Activiteiten

Het doel van De Stichting is:

- het exploiteren van een museum;
- het inrichten, opstellen en uitlenen of verhuren van zowel permanente als semipermanente exposities;
- het inrichten en onderhouden van een landschap- en natuurtuin;
- het organiseren van educatieve activiteiten die invulling geven aan de doelen van de stichting;
- het bijeenbrengen, archiveren, beheren en ontsluiten van collecties die betrekking hebben op natuur en landschap in Zeeland.

1.2. Continuïteit

Het vrije vermogen van De Stichting bedraagt per 31 december 2024 € 178.979 positief een bijna goed niveau. Het vrije vermogen zal verder moeten stijgen. De verwachting is dat in 2025 het vrije vermogen ongeveer gelijk zal blijven. In 2025 worden geen liquiditeitstekorten verwacht.

De in de onderhavige jaarrekening gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn dan ook gebaseerd op de veronderstelling van continuïteit van de stichting.

1.3. Vestigingsadres, rechtsvorm en inschrijffnummer handelsregister

De stichting is gevestigd te 4356 ND Oostkapelle, Duinvlietweg 6, ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel onder nummer 41113057.

1.4. Groepsverhoudingen

Aangezien De Stichting geconsolideerd ook als kleine rechtspersoon valt aan te merken is consolidatie achterwege gelaten op grond van het bepaalde in artikel 2:407 lid 2 sub a BW.

1.5. Schattingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt de leiding van De Stichting zich verschillende oordelen en schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

2. Algemene grondslagen

2.1. Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving C1 kleine organisaties-zonder-winststreven die zijn uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving.

Activa en passiva worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans en de winst- en verliesrekening zijn referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

2.2. Vergelijking met voorgaand jaar en vergelijking met de begroting

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar. De vergelijkende cijfers zijn ongewijzigd.

3. Grondslagen voor waardering van activa en passiva

3.1. Immateriële vaste activa

De website wordt gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten, onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur en bijzondere waardeverminderingen.

3.2. Materiële vaste activa

Bedrijfsgebouwen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs plus bijkomende kosten of vervaardigingsprijs onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur. Er wordt rekening gehouden met de bijzondere waardeverminderingen die op balansdatum worden verwacht.

Overige materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten, onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur en bijzondere waardeverminderingen.

Subsidies of donaties op investeringen worden als fonds opgenomen onder de schulden op lange termijn en conform de afschrijvingstermijn van de betreffende actie ten gunste van het resultaat gebracht.

3.2. Voorraden

De voorraden worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs onder toepassing van de FIFO-methode (first in, first out) of lagere opbrengstwaarde.

De opbrengstwaarde is de geschatte verkoopprijs onder aftrek van direct toerekenbare verkoopkosten. Bij de bepaling van de opbrengstwaarde wordt rekening gehouden met de incourantheid van de voorraden.

3.3. Vorderingen

Vorderingen, waaronder de vordering op de groepsmaatschappij, worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie, inclusief de transactiekosten. Vorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

3.4. Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

3.5. Eigen vermogen

Het eigen vermogen is zodanig gepresenteerd dat daaruit blijkt welk gedeelte vrij besteedbaar is en welk gedeelte is bestemd. Indien aan een deel van het eigen vermogen een beperktere bestedingsmogelijkheid is gegeven, dan gezien de doelstelling van de Stichting zou zijn toegestaan, is dit deel verantwoord als vastgelegd vermogen.

Alle vermogensmutaties worden in de staat van baten en lasten verantwoord. Uitgaven die worden gedekt uit bestemmingsreserves worden eveneens in de staat van baten en lasten verantwoord.

3.6. Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten.

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen.

3.7. Schulden op lange termijn

De schulden betreffen bijdragen van derden ten behoeve van investeringen in materiele vaste activa waarvoor geen terugbetalingsverplichting bestaat. De schulden vallen vrij evenredig met de betreffende afschrijvingen op de materiële vaste activa. Deze baten worden verantwoord onder de diverse baten en lasten.

3.8. Kortlopende schulden

Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de bedragen waartegen de schuld moet worden afgelost.

4. Grondslagen voor bepaling van het resultaat

4.1. Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de opbrengstwaarde van de geleverde prestaties en de kosten en andere lasten over het jaar. De opbrengsten op diensten en transacties worden verantwoord in het jaar waarin zij zijn gerealiseerd.

4.2. Opbrengstverantwoording

4.2.1 Algemeen

Netto-omzet omvat subsidies, donaties, opbrengsten uit levering van goederen en diensten en gerealiseerde projectopbrengsten onder aftrek van kortingen en dergelijke en van over de omzet geheven belastingen.

4.2.2 Subsidies

Exploitatiesubsidies worden als bate verantwoord in de winst- en verliesrekening over het jaar dat de subsidie is verstrekt. Rekening wordt gehouden met een mogelijke terug betalingsverplichting.

Subsidies die betrekking hebben op investeringen worden als vooruit ontvangen bedrag onder schulden op lange termijn opgenomen zover hiervoor geen terug betalingsverplichting bestaat. Jaarlijks valt een gedeelte van deze subsidie vrij, met inachtneming van de wijze waarop de besteding zelf in de jaarrekening verwerkt.

Onder de subsidie is onder meer verantwoord de bijdrage van Stichting Het Zeeuwse Landschap, een niet publiekrechtelijke organisatie. Dit gedeelte van de bijdrage heeft het karakter van een subsidie

4.2.3 Opbrengst winkelverkoop

Opbrengsten uit de verkoop van goederen worden verwerkt zodra alle belangrijke rechten en risico's met betrekking tot de eigendom van de goederen zijn overgedragen aan de koper.

4.2.4 Entreegelden en overige inkomsten

Verantwoording van opbrengsten uit de levering van diensten geschiedt naar rato van de geleverde prestaties, gebaseerd op de verrichte diensten tot aan de balansdatum in verhouding tot de in totaal te verrichten diensten.

4.2.5 Projectopbrengsten en projectkosten

Voor onderhanden projecten, waarvan het resultaat op betrouwbare wijze kan worden bepaald, worden de projectopbrengsten en de projectkosten verwerkt als netto-omzet en kosten in de winst- en verliesrekening naar rato van de verrichte prestaties per balansdatum.

De voortgang van de verrichte prestaties wordt bepaald op basis van de tot de balansdatum gemaakte projectkosten in verhouding tot de geschatte totale projectkosten.

4.2.6 Diverse baten en lasten

Onder de diverse baten en lasten worden resultaten verantwoord die niet rechtstreeks samenhangen met de levering van goederen of diensten in het kader van de normale, niet-incidentele bedrijfsactiviteiten.

4.2.7 Rentebaten

De rentebaten worden verantwoord in het jaar dat deze gerealiseerd zijn.

4.3 Kosten

De kosten worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

4.3.1 Personeelsbeloningen

4.3.2.1 Periodiek betaalbare beloningen

De aan het personeel verschuldigde beloningen worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de winst- en verliesrekening.

4.3.3.2 Pensioenen

De Stichting heeft alle pensioenregelingen verwerkt volgens de verplichtingenbenadering. De over het verslagjaar verschuldigde premie wordt als last verantwoord.

Op de Nederlandse pensioenregelingen zijn de bepalingen van de Nederlandse Pensioenwet van toepassing en betaalt De Stichting verplichte, contractuele of vrijwillige basispremies aan pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen. De premies worden verantwoord als personeelskosten zodra deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien dit tot een terug storting leidt of tot een vermindering van toekomstige betalingen. Nog niet betaalde premies worden als verplichting op de balans opgenomen.

4.3.4 Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa

De immateriële en materiële vaste activa worden vanaf het moment dat het actief beschikbaar is voor het beoogde gebruik afgeschreven over de geschatte economische levensduur/ verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief.

4.3.5 Directe kosten museum

De kosten van de vaste tentoonstelling en de wisseltentoonstelling worden jaarlijks volledig ten laste van het resultaat gebracht. Activering van deze kosten vindt alleen plaats wanneer geïnvesteerd wordt in een volledig nieuwe tentoonstelling die meerdere jaren mee zal gaan en voor zover deze kosten/ investeringen niet opgenomen zijn in de jaarlijkse IKS-subsidie.

5 Immateriële vaste activa

In 2023 is een bedrag van € 15.093 geïnvesteerd in de website. De website wordt in 5 jaar afgeschreven. De afschrijving in 2024 bedraagt € 3.019 (v.j. € 1.509, cumulatief € 4.528) waardoor een boekwaarde van € 10.565 resteert.

6 Materiële vaste activa

	Bedrijfsgebouwen etc.	Inventarissen	Totaal
	€	€	€
Stand per 1 januari 2024			
Verkrijgings- of vervaardigingsprijzen	273.232	182.310	455.542
Cum. waardeverminderingen en -afschrijvingen	188.782	121.195	309.977
Boekwaarden	84.450	61.115	145.565
Mutaties			
Investerings	-	5.364	5.364
Desinvesterings			-
Afschrijvingen	-12.780	-16.107	-28.887
Saldo	-12.780	-10.743	-23.523
Stand per 31 december 2024			
Verkrijgings- of vervaardigingsprijzen	273.232	187.674	460.906
Cum. waardeverminderingen en -afschrijvingen	201.562	137.302	338.864
Boekwaarden	71.670	50.372	122.042
Afschrijvingspercentages	5 tot 10	10 tot 33	

7 Voorraden

De voorraad betreft bestaat vrijwel volledig normale winkelvoorraad waaronder museumjaarkaarten. Afwaardering naar lagere verkoopwaarde wordt niet nodig geacht.

8 Vorderingen

8.1 Algemeen

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd korter dan een jaar, tenzij anders vermeld.

8.2 Verbonden partij

Hieronder is opgenomen de rekening-courantverhouding met Stichting Museumcafé De Orangerie.

8.3 Overige vorderingen en overlopende activa

Hieronder is opgenomen:

	31 december 2024	31 december 2023
	€	€
Museum Jaarkaart	-	6.590
Subsidie Groene Strand	5.000	-
Overig te ontvangen	11.581	1.545
	16.581	8.135

9 Liquide middelen

Dit betreft:

	31 december 2024	31 december 2023
	€	€
Rabobank rekening-courant	125.677	100.803
Rabobank spaarrekening	145.031	145.031
Triodos bank	36.051	65.683
Overige	2.219	3.355
	308.978	314.872

10 Eigen vermogen

De mutaties zijn als volgt:

	Stand per 1 januari 2024	Dotatie 2024	Onttrekking 2024	Stand per 31 december 2024
	€	€	€	€
Vrij besteedbaar vermogen	54.857	231	-	55.088
Bestemmingsreserve (Permanente tentoonstelling)	95.891	28.000	-	123.891
Bestemmingsreserve (Energiemaatregelen)	28.000	-	28.000	-
	178.747	28.231	28.000	178.979

De bestemmingsreserve permanente tentoonstelling zal in de komende jaren (2028/2029) verder opgebouwd moeten worden. In totaliteit wordt verwacht dat er voor de permanente tentoonstelling een bedrag van ruim € 900.000 beschikbaar zal moeten zijn. Dit bedrag zal uit eigen middelen en te verkrijgen subsidies en fondsen gefinancierd worden.

De bestemmingsreserve energimaatregelen valt vrij omdat voorlopig geen investeringen in deze verwacht worden. De vrijval is volledig toegevoegd aan de bestemmingsreserve permanente tentoonstelling.

11 Voorzieningen

11.1 Jubileum verplichting

De jubileum verplichting is gemuteerd met € 500 (Van € 2.300 naar € 2.800).

11.2 Voorziening onderhoud

In het huurcontract is bedongen dat Terra Maris verantwoordelijk is voor het onderhoud van het door haar gehuurde pand. Alle noodzakelijke onderhoudskosten (na aftrek van de door de verhuurder ontvangen instandhoudingssubsidie) zullen ten laste van Terra Maris komen. Aan het einde van het jaar is er geen achterstand in het reguliere onderhoud.

In de toekomst zal jaarlijks het overschot in de onderhoudsbegroting gedoteerd worden aan deze voorziening en zullen de kosten die de begroting overtreffen ten laste van het saldo gebracht worden.

Aan de voorziening is in het verslagjaar een bedrag van € 2.600 (v.j. € 1.400) toegevoegd voor te verwachten meer onderhoud. De voorziening heeft voor een gedeelte een kortlopend karakter.

12 Schulden op lange termijn

De schulden zijn als volgt gemuteerd:

	Stand per 1 januari 2024	Dotatie 2024	Onttrekking 2024	Stand per 31 december 2024
	€	€	€	€
Het Zeeuwse Landschap	64.782	-	11.208	53.574
Kick Start fonds	7.440	-	2.777	4.663
Zeeuwse Publieke Belangen	26.439	-	6.477	19.962
Bernhard Cultuurfonds	2.209	-	651	1.558
Schuur ECP	13.000	-	1.500	11.500
	113.870	-	22.613	91.257

De fondsen hebben voor een bedrag van € 22.000 een kortlopend karakter. Er bestaat geen terugbetalingsverplichting.

13 Kortlopende schulden

De kortlopende schulden hebben een resterende looptijd van korter dan een jaar.

13.1 Belastingen en premies volksverzekeringen

De specificatie is als volgt:

	31 december 2024	31 december 2023
	€	€
Loonbelasting en sociale lasten	36.036	33.237
Omzetbelasting	1.557	-
Pensioenen	8.386	1.028
	45.979	34.265

13.2 Overige schulden en overlopende passiva

De specificatie is als volgt:

	31 december 2024	31 december 2023
	€	€
Vakantiegeldverplichting	28.102	23.000
Vakantiedagen etc.	39.000	38.000
Accountantskosten	20.134	15.574
Permanente tentoonstelling	50.939	50.939
Onderhoud gebouw	22.000	29.500
HZL vooruit ontvangen	-	4.156
Overige	10.442	11.309
	170.617	172.478

De schuld permanente tentoonstelling zal in 2028/2029 aangewend worden voor de financiering van de nieuwe permanente tentoonstelling.

14 Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

14.1 (Meerjarige) financiële verplichtingen

Er zijn meerjarige contracten aangegaan inzake:

- Huur orangerie van de Stichting Buitenplaats Westhove voor een periode van 20 jaar. Het contract eindigt in 2026 en is inmiddels stilzwijgend verlengd met 10 jaar. De jaarlijkse huur bedraagt ongeveer € 22.000 plus de onderhoudskosten pand na aftrek instandhoudingssubsidie;
- Servicecontracten met diverse leveranciers met een jaarlijkse verplichting van ongeveer € 17.000 per jaar.

14.2 Transacties met verbonden partijen

De stichting verleent diensten aan De Stichting Museumcafé De Orangerie waaronder het beschikbaar stellen van de café-restaurant ruimte. In totaliteit bedraagt de vergoeding hiervoor ongeveer € 28.000 per jaar. De Stichting Museumcafé De Orangerie brengt voor verleende diensten een bedrag van € 10.000 in rekening.

15 Subsidie

Hieronder zijn opgenomen:

	<i>Begroting 2024</i>	<i>Exploitatie 2024</i>	<i>Exploitatie 2023</i>
	€	€	€
Provincie Zeeland	358.762	358.762	340.384
Gemeente Veere	44.360	53.596	41.960
Het Zeeuwse Landschap	63.813	66.156	63.852
De Zeeuwse Natuur IVN	46.652	46.774	49.378
Overige subsidie en donaties	19.760	31.658	34.100
	533.347	556.946	529.674

De subsidie Gemeente Veere is hoger uitgekomen dan begroot door een extra subsidie voor “De middeleeuwse festijnen”

De subsidie 2023 van de Provincie Zeeland is definitief vastgesteld.

16 Entreegelden

In 2024 hebben 38.134 (v.j. 39.296) bezoekers het museum bezocht. Begroot was 39.000 bezoekers. De gemiddelde entreprijs bedroeg € 7,57 (v.j. € 6,68). Dit is hoger dan de begrote gemiddelde entree van € 6,88 door een iets hogere verhoging entreprijs dan verwacht en een hogere toeslag entree Middeleeuwse festijnen.

17 Opbrengst winkerverkopen

De marge is als volgt:

	<i>Begroting 2024</i>	<i>Exploitatie 2024</i>	<i>Exploitatie 2023</i>
	€	€	€
Omzet	121.050	125.371	121.464
Kostprijs	69.459	72.484	62.794
Marge	51.591	52.887	58.670
Relatieve marge	43%	42%	48%
Omzet per bezoeker	3,10	3,29	3,09

De relatieve marge wordt negatief beïnvloed door een relatief hoge omzet Museumjaarkaart (marge 14%). De marge op de normale winkel artikelen komt uit op 46%.

18 Overige inkomsten

Dit betreft voornamelijk doorbelaste kosten aan Stichting Museumcafé de Orangerie.

19 Projecten

Hieronder zijn de volgende projecten opgenomen:

Projecten baten

	<i>Begroting 2024</i>	<i>Exploitatie 2024</i>	<i>Exploitatie 2023</i>
	€	€	€
NME	53.116	56.036	52.450
Schoon Zeeland	23.028	33.873	20.647
Transitie Educatie	40.150	40.450	8.000
Overige	-	-	5.557
	116.294	130.359	86.654

	<i>Baten</i>	<i>Externe kosten</i>	<i>Dekking salaris en alg. kosten</i>
	€	€	€
NME	56.036	4.344	53.613
Schoon Zeeland	33.873	5.050	27.267
Transitie Educatie	40.450	5.728	34.722
	130.359	15.122	115.602

20 Diverse baten en lasten

De specificatie is als volgt:

	<i>Begroting 2024</i>	<i>Exploitatie 2024</i>	<i>Exploitatie 2023</i>
	€	€	€
Vrijval fondsen afschrijvingen	22.581	22.613	22.690
Museumjaarkaart	-	4.292	250
Overige	-	2.838	404
	22.581	29.743	23.344

21 Personeelskosten

De specificatie is als volgt:

	<i>Begroting 2024</i>	<i>Exploitatie 2024</i>	<i>Exploitatie 2023</i>
	€	€	€
Salarissen	521.971	568.759	513.560
Ziekengeld	-2.000	-17.728	-24.025
Sociale lasten	102.626	106.082	98.367
Pensioen	68.769	71.031	59.947
	691.367	728.144	647.849
Overige personeelskosten	29.448	31.369	31.718
Doorberekende kosten	-109.299	-115.602	-78.615
	611.516	643.911	600.952
	-		
	<i>Fte</i>	<i>Fte</i>	<i>Fte</i>
	10,0	11,8	10,9

De personeelskosten 2024 zijn hoger dan begroot als gevolg van het aantrekken van een medewerker die zich bezighoudt met fondsenwerving. De kosten hiervan zijn ongeveer € 6.000. Daarenboven is de indexatie loonkosten uitgekomen op ruim 6% terwijl in de begroting rekening gehouden was met 4%. Het effect hiervan is ongeveer € 14.000.

22 Huisvestingskosten

Hieronder is opgenomen:

	<i>Begroting 2024</i>	<i>Exploitatie 2024</i>	<i>Exploitatie 2023</i>
	€	€	€
Huur	20.451	20.988	17.471
Energie en water	25.681	33.303	21.955
Onderhoud	22.376	28.890	25.015
Schoonmaakkosten	12.378	20.645	12.533
Overige	13.811	12.945	12.728
	94.697	116.771	89.702

In 2024 is een nieuw energiecontract afgesloten. Hierdoor zijn de lasten hoger uitgekomen dan vorig jaar en de begrote lasten. De schoonmaakkosten zijn hoger door meer doorberekening loonkosten.

23 Algemene kosten

De kosten zijn als volgt te specificeren:

	<i>Begroting 2024</i>	<i>Exploitatie 2024</i>	<i>Exploitatie 2023</i>
	€	€	€
Automatisering	10.554	13.733	11.793
Ontwikkeling website	3.046	686	1.718
Administratie	5.290	6.223	6.658
Accountantskosten	20.592	24.600	27.283
Overige	23.705	28.215	25.599
	63.187	73.457	73.051

24 Directe kosten museum

De specificatie is als volgt:

	<i>Begroting 2024</i>	<i>Exploitatie 2024</i>	<i>Exploitatie 2023</i>
	€	€	€
Kosten vrijwilligers	11.114	17.737	13.016
Wisselexpositie	11.012	6.245	4.503
Onderhoud heemtuin	20.961	17.523	23.420
Activiteiten en educatie	24.931	24.458	27.347
Overige	13.154	3.426	10.971
	81.172	69.389	79.258

De kosten vrijwilligers zijn hoger dan begroot als gevolg van de aanschaf van kleding waarvoor een bijdrage van € 5.000 ontvangen is. In totaliteit zijn de kosten lager uitgekomen dan begroot als gevolg van een zuinig beleid.

25 Gemiddeld aantal werknemers

Gedurende het jaar 2024 waren 11,8 werknemers in dienst op basis van een volledig dienstverband (2023: 10,9).

26 Wet Normering Topinkomens

De WNT is van toepassing op de Stichting, toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2024: € 233.000.

Gegevens 2024

	A van der Westen Bestuurder 1-1-2024 t/m 31- 12-2024
<i>Functie</i>	
<i>Omvang dienstbetrekking</i>	0,778 €
Beloning plus belastbare kostenvergoedingen	83.293
Beloning betaalbaar op termijn	12.952
	96.245
Onverschuldigd betaald	- 96.245
Individueel maximum	181.274

Gegevens 2023

	A van der Westen Bestuurder 1-1-2023 t/m 31- 12-2023
<i>Functie</i>	
<i>Omvang dienstbetrekking</i>	0,778 €
Beloning plus belastbare kostenvergoedingen	80.340
Beloning betaalbaar op termijn	12.170
	92.510
Onverschuldigd betaald	- 92.510
Individueel maximum	173.494

27 Toezichthoudende topfunctionarissen

De Raad van Toezicht ontvangt geen beloning. Zij ontvangen netto-vergoeding voor gemaakte kosten. Er zijn geen leningen en of garanties verstrekt.

De Raad van Toezicht bestaat uit de volgende personen:

- C.M.M. Schönknecht, voorzitter
- J. H. Kousemaker, lid
- J. Meijer-Poelman, vicevoorzitter
- E.C. Nijdam, lid
- A. Steutel, lid
- P.B. Visscher, lid

28 Toelichting verschillen begroting en werkelijke resultaten 2024

Het werkelijk resultaat is hoger dan het begrote resultaat. Dit wordt met name veroorzaakt door een hoger gemiddelde entreprijs dan begroot. Daarentegen zijn de bezoekersaantallen iets achtergebleven.

De subsidies zijn hoger dan begroot door niet begrote subsidies waaronder de extra subsidie van de Gemeente Veere (Middeleeuws festijn), Provincie (Geopark) en Stichting Cultuurfonds (kleding vrijwilligers).

De kosten zijn hoger dan begroot als gevolg van een iets hogere formatie en een inflatiecorrectie die hoger is dan begroot. De huisvestingskosten komen structureel hoger uit dan begroot door hogere energiekosten en schoonmaakkosten.

Oostkapelle, 11 maart 2025

Stichting Terra Maris

A. van der Westen

WG

C.M.M. Schönknecht

WG

J.H. Kousemaker

WG

J.J. Meijer-Poelman

WG

E.C. Nijdam

Langdurig afwezig in het buitenland

A. Steutel

WG

P.B. Visscher

WG

Bijlage 1 Afrekening Provincie Zeeland

	Museale Expositie	Educatie	Activiteiten	Totaal
	€	€	€	€
Baten				
Subsidies	422.511	68.572	65.863	556.946
Entreegelden	199.302	24.269	65.262	288.834
Opbrengst winkelverkoop	-	-	125.371	125.371
Overige inkomsten	20.541	2.501	6.726	29.769
Projecten	-	-	130.359	130.359
Diverse baten en lasten	15.604	1.900	12.239	29.743
Rentebaten	-	-	2.314	2.314
Som der baten	657.958	97.243	408.135	1.163.335
Lasten				
Kostprijs winkel	-	-	72.484	72.484
Salarissen en sociale lasten (direct)	288.500	35.131	123.822	447.454
Salarissen en sociale lasten (indirect)	226.667	27.602	44.871	299.140
Overige personeelskosten (direct)	4.992	608	2.143	7.743
Overige personeelskosten (indirect)	3.922	478	776	5.176
Doorbelaaste personeelskosten	-	-	-115.602	-115.602
Kosten vrijwilligers	9.494	2.330	5.914	17.737
Huisvestingskosten	80.575	9.812	26.384	116.771
Promotiekosten	18.370	-	6.093	24.463
Algemene kosten	50.687	6.172	16.598	73.457
Afschrijvingen	22.016	2.681	7.209	31.906
Directe kosten museum	45.756	1.598	4.298	51.652
Projecten	-	-	130.724	130.724
Som der lasten	750.979	86.411	325.715	1.163.105
Resultaat	-93.021	10.832	82.420	231
Bijdrage aan museum exploitatie	93.021	-10.832	-82.189	-
Saldo resultaat	-0	-0	231	231
Specificatie subsidies		€	€	€
Provincie Zeeland	358.762	-	-	358.762
Gemeente Veere	21.798	21.798	10.000	53.596
Overige subsidies	-	-	29.105	29.105
Donaties TM-jaarkaart (btw laag)	1.787	-	766	2.553
Donaties Het Zeeuwse Landschap	40.164	-	25.992	66.156
De Zeeuwse Natuur IVN		46.774	-	46.774
	422.511	68.572	65.863	556.946

Overige gegevens